اتباع الرسول

تالیف

ابوعبدالاحد عبدالرحیم مسلم دوست

المكاتب التعاونية للدعوة والإرشاد بالبديعة والصناعية الجديدة
تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
ص.ب: ٢٤٩٣٢ الرياض ١١٤٥٦ - البديعة: تلفون ٤٣٣٠٨٨٨ (اربعة خطوط)
الصناعية: تلفون ٤٣٠٣٥٧٢ - فاكس ٤٣٠١١٢٢ المملكة العربية السعودية

اتباع الرّسُول

تالیف

ابوعبدالاحد عبدالرحیم مسلم دوست

ⓒ المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

زينو ، محمد بن جميل

إتباع الرسول .- حائل.

١١٢ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٦ - ٢ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١ - السيرة النبوية　　　أ - العنوان

ديوي ٢٣٩　　　١٨ / ١٨٦٧

رقم الايداع ١٨٦٧ / ١٨

ردمك : ٦ - ٢ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

ځانګړنې

دکتاب نوم : اتباع الرسول

ليکونکی : ابوعبدالاحد عبدالرحيم مسلم دوست

خپروونکی : ادارة احياء الدعوة الاسلامية

تيراژ : ٥٠٠٠

نېټه : صفر ١٤٠٩ هـ ق - وږی ١٣٦٧

دوهم چاپ : ذوالحجه ١٤٠٩هـ

تيراژ : ٥٠٠٠

فهرست

گڼه	موضوع

۱- سریزه ۱

۲- اتباع الرسول قرآني حکم دی ٤

۳- د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع د الله اتباع ده ۹

۴- د قیامت په ورځ به خلک د رسول الله نو د اتباع ارمان کوی ۱۸

۵- د رسول الله صلی الله علیه وسلم خلاف د عذاب او جهنم نه د ننوتو سبب دی ۲۰

۶- هغه څوک چه د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اتباع څخه خلک منع کوی هغه منافق دی. ۲٤

۷- د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو مخالف مؤمن نه شی کیدای. ۲۵

۸- کوم عمل کی چه د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع نه وی هغه باطل دی. ۲۷

۹- اتباع الرسول او د رسول الله صلی الله علیه وسلم صحابه ۳۲

۱۰- د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه وروسته د چا اتباع په مسلمانانو لازمه نه ده ٤۰

۱۱- د تقلید رد ٤۳

۱۲- د تقلید لغوی معنیٰ ٤۵

گڼــه موضــوع

۱۳ـ	د تقلید اصطلاحي معنیٰ	٤٥
۱۴ـ	تقلید کله شروع شو	٥٢
۱۵ـ	د تقلید رد د سلف صالحینو غلور واماما نو او نورو دامت د علماوٴ دا قوالو په تابید	٦٦
۱۶ـ	د اختلاف په وخت کې د حل لاره	٩٧
۱۷ـ	دالله تعالیٰ او د پېغمبر رسول صلی الله علیه وسلم د حکم په مقابل کې د رائې منل ګمراهي ده ـ	١٠٢

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

ان الحمد لله نحمدہ و نستعینہ و نستغفرہ و نعوذ بالله من شرور انفسنا و سیئآت أعمالنا من یہدہ الله فلا مضل لہ ومن یضلل فلاھادی لہ و أشھد ان لا الٰہ إلا الله وحدہ لا شریك لہ و أشھد ان محمدا عبدہ و رسولہ۔

"یَا اَیُّهَا النَّاسُ اتَّقُوْا رَبَّكُمُ الَّذِیْ خَلَقَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ وَّخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِیْرًا وَّ نِسَاءً وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِیْ تَسَاءَلُوْنَ بِهٖ وَالْاَرْحَامَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَیْكُمْ رَقِیْبًا"۔

"یَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقَاتِهٖ وَلَا تَمُوْتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ"

"یَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَقُوْلُوْا قَوْلًا سَدِیْدًا یُّصْلِحْ لَكُمْ اَعْمَالَكُمْ وَیَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوْبَكُمْ وَمَنْ یُّطِعِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِیْمًا"۔

اما بعد:

فان أصدق الحدیث کتاب الله و خیر الھدی ھدی محمد صلی الله علیہ وسلم و شر الامور محدثاتھا و کل محدثۃ بدعۃ وکل

بدعة ضلالـة وكل ضلالـة في النار .

الله سبحانه و تعالیٰ چه کله آدم علیه السلام له جنت څخه

را ښکته کاوه نو ورته یې وویل :

« قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ » سورة البقرة - ۳۸ -

« موږ وویل کوز شئ د جنت څخه ټول نو که تاسو ته زما له لوري

څه هدایت راغی نو هغه چا چه زما د هدایت تابعداري وکړه نه به

په هغوی ویره وي او نه به غمجن کیږي »

په دې ایت کښې الله آدم علیه السلام او ټولو بني آدمو ته

دا خبر ورکړی دی چه زه به هدایت رالیږم او د دې هدایت تابعدارو

ته یې بشارت او زیری ورکړی دی . د هدایت په هکله د دې ایت

په تفسیر کښې حافظ ابن کثیر په خپل تفسیر کښې داسې لیکي :

« قال ابو العالية الهدى الأنبياء والرسل والبينات والبيان ، و

قال مقاتل بن حيان : الهدى محمد صلى الله عليه و سلم و قال الحسن

الهدى القرآن » تفسير ابن كثير ص ۸۳ ج ۱ / ۱

« ابو العالیة ویلي دي چې له هدایت څخه مراد انبیاء ، رسولان

او د هغوی معجزې ، دلائل او بیان دی . او مقاتل بن حیان ویلي

دي چې هدایت عبارت دی د محمد صلی الله علیه و سلم څخه

او حسن بصري ویلي دي چې هدایت قرآن دی » .

نو دری واړه قوله صحیح دی ځکه چې تولو امتونو لپاره هدایت انبیاء او د الله فرمانونه دی او اخری امت لپاره اخری پیغمبر خاتم الانبیاء محمد صلی الله علیه وسلم او په هغه باندې د الله له لوري رالېږل شوی کتاب قرآن کریم دی.

لو په هر أمت باندې د خپل رسول اونبی اطاعت فرض ؤ او هر امت ته چې کله الله تعالیٰ کوم پیغمبر رالیږلی دی هغوی ته یې د دی حکم کړی دی چې زما د رالېږل شوی رسول اطاعت او تابعداری وکړی لکه چې الله تعالیٰ فرمائي:

«وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ» الایه سورة النساء - ع۶۴۔

« او مونږ هیڅ یو رسول نه دی لیږلی مګر د دی لپاره چې د هغه تابعداری وشي د الله په حکم ».

نو هر امت ته چې کوم پیغمبر لیږل شوی ؤ هغوی د هغه رسول او نبی په تابعداری او اطاعت مأمور ؤ.

او مونږ ته الله ج اخری پیغمبر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د رسول په حیث رالیږلی دی لکه چې فرمائي:

«وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ الایه» سورة آل عمران ع۱۴۴. « محمد ندی مګر رسول دی له ده نه

محکښې هم رسولان تیر شویدی» او محمد صلی الله علیه وسلم الله تعالیٰ دکوم خاص قوم لپاره نه بلکې ترقیامته پورې ټولو خلقو لپاره رالیږلی دی.

الله تعالیٰ فرمائي:

«وَمَا أَرْسَلْنٰكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَّنَذِيرًا وَّلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ» سوره سباء ۲۸.

«مونږ نه یې لیږلی مګر ټولو خلکو لپاره زیرې ورکوونکی او ویره وونکی لکن زیات خلك نه پوهیږي» سوره سبا (۲۸) نو مونږ هم دغه اخری رسول په اطاعت مأمور یو او دده په منلو کښې د الله رضا، کامیابی او جنت ته داخلیدل او دده په نه منلو کښې د الله غوسه، ناکامی او جهنم دی.

اتباع الرسول قرآني حکم دی

د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اتباع په هکله په قرآنکریم کښې زیات نصوص راغلی دی او الله تعالیٰ مونږ ته داحکم کوی چې مونږ د الله او دهغه د رسول صلی الله علیه وسلم اطاعت وکړو.

«وَأَطِيعُوا اللهَ وَرَسُولَهُ إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ» سورة الانفال (١)

«او د الله او د هغه د رسول اطاعت وکړئ که مؤمنان یاست»

او الله تعالیٰ فرمائي:

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ « سورة التغابن:— ۱۲۔

» او د الله اطاعت وکړئ او د هغه د رسول اطاعت وکړئ او که تاسو مخ واړاوه نو زمونږ په رسول ښکاره رسول دی «

او الله تعالیٰ فرمائي:

» يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ.

سورة الانفال (۲۰)

» ای مؤمنانو د الله او د هغه د رسول ومنئ او د رسول څخه مه اوړئ حال دا چي تاسو اورئ «

او الله تعالیٰ فرمائي:

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ » سورة ال عمران (۱۳۲)

او د الله اطاعت وکړئ او د رسول الله اطاعت وکړئ دی لپاره چي په تاسو رحم وشي او الله تعالیٰ فرمائي:

» وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ « سورة المائدة (۹۲)

او د الله اطاعت وکړئ او —— د رسول اطاعت وکړئ او وویریږئ «۔ که تاسو وګرځیدئ نو پوه شئ چي زمونږ په رسول ښکاره رسول دی «۔

او الله تعالیٰ فرمائي:

« وَالْمُؤْمِنُوْنَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَيُطِيْعُوْنَ اللهَ وَرَسُوْلَهُ اُولٰئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللهُ اِنَّ اللهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ » - سورة التوبة (٧١) -

« او مؤمنان سړي او مؤمنا ني ښځې ځيني د ځينو دوستان دي امر کوي په نيکۍ او منعه کوي له بدۍ څخه او لمونځ کوي او زکات ورکوي او د الله او د هغه د رسول اطاعت کوي زر ده چې الله په دغه کسانو رحم وکړي . بې شکه الله غالب او د حکمت والا دی ».

او الله تعالیٰ فرمائي:

« وَمَنْ يُّطِعِ اللهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيّٖنَ وَالصِّدِّيْقِيْنَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصّٰلِحِيْنَ وَحَسُنَ اُولٰئِكَ رَفِيْقًا » - سورة النساء (٦٩) -

« او چا چې د الله او د رسول اطاعت وکړ نو دوی به هغو کسانو سره وي چې الله په هغوی انعام کړيدی د انبياء ربښتونو، شهداو او صالحينو څخه او دوی د ډېر ښه ملګري دي ».

او الله تعالیٰ فرمائي:

« وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُوْلُ فَخُذُوْهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوْا » سورة الحشر (٧)

• او هغه څه چې تاسې ته رسول ص درکړي وي نو ويې نيسئ او د څه شي څخه چې منعه کړي يا ست ور څخه منعه شئ •

رسول الله صلی الله علیه وسلم مونږ ته قرآن او حدیث پرې ایښي دي او د قرآن او حدیثو د خلاف څخه يې مونږ منعه کړي يو.

زمونږ د ټولو اعمالو، افعالو او اقوالو لپاره ښه نمونه رسول الله صلی الله علیه وسلم دی په هر څه کښې بايد د هغه پيروي وکړو او د خلاف څخه ئې ځان وساتو. الله تعالی فرمائي :

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ۝ الأحزاب (۲۱)

• بې شکه تاسو لپاره د الله په رسول کښې ښه تابعداري ده د هغه چا لپاره چې د الله او د قیامت د ورځې امید لري او الله ډېر یاد کړي • -

نو زمونږ کامیابي په دې کښې ده چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم تابعداري وکړو او د بل هيچا په تابعدارۍ کښې کاميابي نشته.

الله تعالیٰ فرمائي :

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ. سورة آل عمران ۳۱-۳۲ -

ورته ووايه ای محمده! که تاسو الله سره محبت لرئ نو

نرما تابعداری وکړی ده الله به تاسو سره محبت وکړی او ستاسو گناهونه به وبخښی او الله بخښونکی او مهربان دی ورته ووایه چې د الله اطاعت وکړئ او د هغه د رسول اطاعت وکړئ که دوی په شا وګرځېدل نو بې شکه الله کافران نه خوښوي ".

نو معلومه شوه چې څوک وائي: زه د الله تعالی بنده یم او د هغه سره محبت لرم نو هغه به د الله تعالی د رالیږل شوی رسول محمد صلی الله علیه وسلم اطاعت منلی کوی او که چا د الله تعالی د رسول وینا ونه منله هغه کافر شو نو ځکه الله تعالی ووېل چې " الله کافرانو سره محبت نه کوی " او د الله تعالی او د هغه د رسول صلی الله علیه وسلم اطاعت او تابعداری کښې د فلاح او اطمنان شرونه دی.

الله تعالی فرمائي:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ

سورة الانفال (۲۴).

"ای مؤمنانو د الله او د هغه د رسول دعوت قبول کړئ کله چې تاسو هغه څه ته رابلي چې تاسو ژوندي کوي".

د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع د الله

اتباع ده

د رسول الله صلی الله علیه وسلّم په اطاعت او تابعدارۍ کښې د الله اطاعت دی نو ځکه مونږ د رسول الله ﷺ په اطاعت مأمور یو.

الله تعالیٰ فرمائي:

«مَنْ يُطِعِ الرَّسُوْلَ فَقَدْ اَطَاعَ اللهَ» سورة النساء ۸۰۔

او چا چې د رسول اطاعت وکړ نو بیشکه هغه د الله اطاعت وکړ۔

او د رسول اطاعت ځکه د الله اطاعت دی چې هغه یوه خبره هم له ځانه نه کوی بلکې خپله هم د وحی تابعداری کوی او خلکو ته هم د الله وحی رسوی۔

الله تعالیٰ فرمائي:

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى اِنْ هُوَ اِلَّا وَحْيٌ يُّوْحٰى» سورة النجم ۳-۴۔

او رسول د ځانه خبری نه کوی ندی دا قرآن مگر وحی ده چې ورته کیږي۔

او الله تعالیٰ فرمائي:

قُلْ لَّا اَقُوْلُ لَكُمْ عِنْدِيْ خَزَآئِنُ اللهِ وَلَآ اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَآ اَقُوْلُ لَكُمْ اِنِّيْ مَلَكٌ اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوْحٰى اِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْاَعْمٰى

وَالْبَصِيْرُ اَفَلَا تَتَفَكَّرُوْنَ. سورة الانعام - ۵۰ -

اى محمده! ورته ووايه چي زه تاسو ته دا نه وايم چي ما سره د الله خزانې دى او نه زه په غيبو پوهيږم او زه تاسو ته دا نه وايم چي زه فرښته يم زه تابعدارى نه كوم مګر د هغه شي چي ماته يې وحى كيږى. ورته ووايه چي آيا برابر دى ړوند او ليدونكى».

او الله تعالىٰ فرمايي:

وَاِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ بِاٰيَةٍ قَالُوْا لَوْلَا اجْتَبَيْتَهَا قُلْ اِنَّمَا اَتَّبِعُ مَا يُوْحٰى اِلَيَّ مِنْ رَّبِّيْ هٰذَا بَصَائِرُ مِنْ رَّبِّكُمْ وَ هُدًى وَّرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ. سورة الاعراف -۲۰۳-

او كله چي راته ورى دوى ته يو ايت نو وايي چي ولى يې ته پخپله نه غوره كوى ورته ووايه چي زه يواځي د هغه تابعدارى كوم چي ماته يې زما د رب له لوري وحى كيږى. دا قرآن ستاسو د رب له لوري دلائل دى او هدايت او رحمت دى هغه قوم لپاره چي ايمان راوړى.

د رسول الله صلى الله عليه وسلم د اتباع په هكله زيات احاديث هم راغلى دى چي د مثال په توګه به زه يو څو لوستونكو ته وړاندى كړم. عن ابى هريرةؓ قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم:

„ما امرتکم به فخذوه وما نهیتکم عنه فانتهوا“

رواه ابن ماجة.

د ابوهریرة رضی الله عنه نه روایت دی هغه وائی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی،

څه شی باندی چې ما تاسو ته امر کړی وی هغه واخلئ او د څه شی څخه می چې منعه کړي یاست د هغې څخه منعه شئ“.

بل روایت کښې راځي؛

عن انس عن النبی صلی الله علیه وسلم قال: „ثلاث من کن فیه وجد حلاوة الإیمان من کان الله ورسوله احب الیه مما سواهما ومن احب عبداً لایحبه الا الله ومن یکره ان یعود فی الکفر بعد اذ انقذه الله کما یکره ان یلقی فی النار“

انس رضی الله عنه نه روایت دی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دي: „دري خبري نه دي چې چاکښې وو نو د ایمان خوند والي به پری ومومي چا ته چې الله او د هغه رسول د بل هرچا نه زیات محبوب وي، او څوک چې د چا سره محبت کوي یواځې د الله لپاره وي او چاچې دا بده وګڼله چې کفر ته بېرته وګرځي ورو وروسته له دې چې الله ورته خلاص کړېدی لکه څنګه چې دا بده ګڼي چې اور کښته ولوېږي“.

او رسول الله فرمائي

"والذي نفسي بيده لا يؤمن احدكم حتى يكون هواه تبعاً لما جئت به" . الاربعين النوويه

قسم دی په هغه ذات چې زما نفس د هغه په لاس کښې دی، ستاسو څخه يو کس تر هغه پورې مؤمن کېدای نشي ترڅو پورې چې د هغه خواهش د هغه دين تابع نشي چې زه يې راغلی يم؟

او دا هله معلومېږي چې يو حديث د چا د رائ خلاف راشي نو که هغه خپله رايه پرېښوده او حديث يې واخيست مؤمن دی او که حديث يې پرېښود او د خپل خواهش يې ومنل نو هغه هېڅکله مؤمن کېدای نشي

همدارنګه حديث کښې راځي،

"عن انس قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : لا يؤمن احدكم حتى اكون احب اليه من والده وولده والناس اجمعين"

متفق عليه

انس رضي الله عنه نه روايت دی هغه وائي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمېلي دي : ستاسو يو کس تر هغې مؤمن کېدای نشي ترڅو چې زه ورته د پلار، خوی او ټولو خلکو څخه زيات محبوب نشم.

نو هغه څوک چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د محبت دعوه کوي او بيا خپله خبره يا د خپل مشر، امام، پلار او يا بل چا خبره د رسول الله صلى الله عليه وسلم د حديث په مقابل کښې مني هغه

هېڅکله مؤمن کېدای نشي «.

بل حدیث کښې راځي

«عن المقداد بن معد یکرب رضی الله عنه قال: قال رسول الله صلی الله علیه وسلم: الا هل عسی رجل یبلغه الحدیث عني وهو متکیء علی اریکته فیقول بیننا وبینکم کتاب الله فما وجدنا فیه حلالاً استحللناه وما وجدنا فیه حراماً حرّمناه، وإن ما حرم رسول الله کما حرّم الله»

رواه الترمذی وابوداود واللفظ للترمذی

د مقداد بن معدیکرب رضی الله عنه څخه روایت دی هغه وائي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: خبردار! نږدې ده چې یوه سړي ته به زما حدیث ورسېږي او هغه به خپل ځای تکیه کړې وي او وائي به چې زموږ او ستاسې ترمینځ د الله کتاب دی نو پدې کښې موچې څه حلال و مینده هغه به حلال کړو او پدې کښې چې څه حرام و مینده هغه به حرام کړو «— او بې شکه هغه څه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم حرام کړي دي هغه د هغې په شان دي چې الله حرام کړي دي».

او داځکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د ځان نه څه شی حرام یا حلال نه کړي بلکې د وحی تابعداري کوي، او دا حدیث په پرویزیانو باندې د پرسپه رد دی چې هغوی وائي: یوازې قرآن

بس دی او احادیثو تر ضرورت نشته ، او ځینې احناف هم د پرویزیانو څخه څر کم نه دي ځکه چې دوی هم په د پروخایونو کښې احادیث نه مني او په لیری تاویلونو قرآن او احادیثو سره معارض واقع کوي ، او دا هم وايي چې کتاب الله باندې زیادت په خبر واحد نه دی جائز حال دا چې دا خبره بالکل صحیح نه ده بلکې د پروخایونو کښې احنافو هم په خبر واحد باندې په کتاب الله زیادت جائز کړیدی .

همدارنګه بل روایت کښې راځي

عن أبي موسى الاشعری رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال : إن مثلي ومثل ما بعثني الله به كمثل رجل أتى قومه فقال : إنى رأيت الجيش بعيني وانا النذير العريان فالنجاء النجاء ، فأطاعه طائفة من قومه فأدلجوا فانطلقوا على مهلهم فنجوا ، وكذبت طائفة منهم فأصبحوا مكانهم فصبحهم الجيش فأهلكهم واجتاحهم فذلك مثل من اطاعنى واتبع ما جئت به ومثل من عصاني وكذب ما جئت به من الحق ؛

متفق عليه

د ابو موسی اشعری رضي الله عنه نه روایت دی هغه وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایلي دي : زما مثال او د هغه دین او احکامو مثال چې الله زه پرې رالیږلی یم د هغه سړي په شان دی چې خپل

قوم ته راشی او ورته ووایئ چې ما په خپلو سترګو د دښمن لښکر لیدلی دی او زه برښته ویره ونکی یم نو ځانونه خلاص کړی، ځانونه خلاص کړی. نو یوه ډله دده د قوم څخه دده خبره ومنی او د شپې لار شی نو نجات بیاموی او یوه ډله ورته ووایئ چې ته دروغ وایې او خپل ځای کښې سهار کړی نو سهار کښې ور باندې لښکر راشي او هلاك او برباد یې کړی. نو دا دهغه چا مثال دی چې زما یې ومنل او د هغه دین تابعداری یې وکړه چې زه پرې راغلی یم او د هغه چا مثال دی چې زما یې ونه منل او زه چې په کوم حق راغلی یم هغه یې دروغ وګڼل»

دا حدیث ددی ښکاره دلیل دی چې چا د رسول الله صلی الله علیه وسلم اطاعت او اتباع وکړه نو هغه نجات ومونده او چا چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم ونه منل هغه هلاك او د عذاب مستحق شو.

عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم

«من أطاعنی فقد اطاع الله ومن عصانی فقد عصی الله».

رواه ابن ماجة.

د ابو هریرة رض عنه روایت دی هغه وایئ چې رسول الله صلی الله علیه وسلم

فــــرمايلي دی :

«چاچي زما ومنل نو هغه د الله ومنل او چاچي زما ونه منل هغه د الله ونه منل»

همدارنګه بل حديث کښې راځي :

عن ابي هريرة رضي الله عنه ان رسول الله صلى الله عليه وسلّم قال: كل امتي يدخلون الجنة الا من أبىٰ قالوا ومن يأبىٰ قال من أطاعني دخل الجنة ومن عصاني فقد ابىٰ»

رواه البخاري.

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی چي رسول الله صلى الله عليه وسلّم وويل :

زما ټول امت به جنت ته داخليږي مګر هغه څوك نه داخليږي چي انكار يې وكړ. صحابه ؤ وويل: څوك انكار كوي؟ رسول الله صلّى الله عليه وسلّم وويل: چاچي زما ومنل جنت ته داخل شو او چاچي زما ونه منل هغه انكار وكړ».

د رسول الله صلى الله عليه وسلّم د اتباع په هكله زيات احاديث او اثار راغلي دی او دا ځكه چي د رسول الله صلى الله عليه وسلّم په اتباع كښې كاميابي ده او رسول الله صلى الله عليه وسلّم مونږ ته ډير ښكاره او واضح دين پريږي اينبې دی لكه چي فرمايي :

«لقد ترکتکم علیٰ مثل البیضاء لیلها و نهارها سواء»
رواه ابن ماجة من حدیث ابی الدرداء.

بې شکه ما تاسو په سپینه لار پرې ایښې یاست چې شپه او ورځ یې برابره ده»

نو د اسلام دین ډیر واضح او روښانه دی او یوه مسئله هم یکښې مبهمه او نامعلومه نه ده یواځې په هغه چا تیاره او ابهام راځي چې هغه د قرآن او سنت نبوی څخه ناخبره وي او ځان پرې نه پوهوی.

د قیامت په ورځ به خلك د رسولانو د اتباع آرمان کوي

الله تعالیٰ فرمایي:

„وَأَنذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نُّجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُم مِّن قَبْلُ مَا لَكُم مِّن زَوَالٍ“

سورة ابراهیم ۴۴.

او وویره وه خلك د هغه ورځې څخه چې را به شي دوی ته عذاب او ظالمان به وایي چې ای زموږ ربه موږ ته دی نیږدې ته وروسته کړه موږ به ستا دعوت قبول کړو. او د رسولانو تابعداري به وکړو. ایا تاسو مخکښې له دې قسم نه وو کړي چې تاسو ته هیڅ زوال نشته».

نو د قیامت په ورځ به وایي چې ای ربه موږ دنیا ته ولېږه چې ستا د رسولانو اتباع وکړو حال دا چې بیا دنیا ته راتلل نشته نو بیا

به ارمان کوی چې کاش هو ښ د رسول الله صلی الله علیه وسلم تابعداری کړی وای او د نورو خلکو تابعداری مو نه وای کړي.

الله تعالیٰ فرمایي:

«وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ۝ يَا وَيْلَتَىٰ لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا ۝ لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي ۗ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنسَانِ خَذُولًا» سورة الفرقان ۲۷-۲۸-۲۹.

په هغه ورځ چې ظالم به په خپلو لاسونو غاښونه ولګوی وبه وائي چې کاش ما د رسول الله ﷺ لار نیولی وای های افسوس کاش چې ما فلانی په دوستۍ نه وای نیولای بیشکه نه یې د پند (قرآن وسنت) څخه بې لاری کړم ورو وسته له هغې چې ما ته راغې او دی شیطان انسان لپاره تنها بې مرستی پریښوونکی».

نو د قیامت په ورځ به د الله او د هغه د رسول نه منونکی د دی ارمان کوی چې کاش موښ د رسول الله ﷺ تابعداری کړی وای کاش چې د فلانی مشر، پیر، حاکم او .... می نه وای منلی هغه خو نه د الله د سمې لارې او د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اتباع څخه بل خوا ته اړولای وم.

د رسول الله صلی الله علیه وسلم خلاف د

عذاب او جهنم ته د ننوتو سبب دی.

الله تعالی فرمائي:

وَمَنْ يُّشَاقِقِ الرَّسُوْلَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدٰى وَ
يَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيْلِ الْمُؤْمِنِيْنَ نُوَلِّهٖ مَا تَوَلّٰى وَنُصْلِهٖ جَهَنَّمَ
وَسَآءَتْ مَصِيْرًا » سورة النساء - ۱۱۵.

او هغه چا چې خلاف وکړ د رسول ورسته له هغې چې دی
ته هدایت ښکاره شو او تابعداری یې وکړه غیر د مؤمنانو د لارې
نو وبه یې ګرځوو هغه لور ته چې وګرځېده او جهنم ته به یې
داخل کړو او ډیر بد ځای دی د ورګرځېدو ».

او الله تعالی فرمایي:

ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَآقُّوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ وَمَنْ يُّشَاقِقِ اللّٰهَ
وَرَسُوْلَهُ فَإِنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ » سورة الانفال - ۱۳ -

دا په سبب د دی چې هغوی خلاف کړی دی د الله او د هغه

د رسول او هغه چا چې خلاف وکړ د الله او د هغه د رسول نو بې شکه الله سخت عذاب والا دی.

او الله تعالیٰ فرمائي:

"تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ".

سورة النساء - ۱۳ - ۱۴ -

دا د الله حدود دي او چا چې اطاعت وکړ د الله او د هغه د رسول نو دا سې جنتونو ته به يې داخل کړي چې لاندې تري ويالې بهېږي په دې کښې به هميشه وي او دا لويه کاميابي ده او هغه چا چې د الله او د هغه د رسول نافرماني وکړه او د هغه حدودو څخه يې تجاوز وکړ نو اور ته به يې داخل کړي هميشه به پکښې وي او د هغه ليا ره سپکوونکي عذاب دی.

الله تعالیٰ فرمائي:

"فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ" سورة النور - ۶۳ -

نو هرو مرو دې ووېرېږي هغه کسان چې د رسول د طريقې نه خلاف کوي چې دوی ته به فتنه ورسېږي او يا به ور ته دردناک

نالك عذاب ورسيږي۔

تفسير ابن كثير د دی ایت په تفسیرکښې داسې ليکي:

(فليحذر الذين يخالفون عن امره) اى عن امر رسول الله صلى الله عليه وسلّم وهو سبيله ومنهاجه وطريقته فتوزن الأقوال والأعمال بأقواله وأعماله فماوافق ذلك قبل وماخالفه فهومردود على قائله وفاعله كائناً من كان كما ثبت في الصحيحين وغيرهما عن رسول الله صلى الله عليه وسلم أنه قال: "من عمل عملاً ليس عليه أمرنا فهو رد" اى فليحذر وليخش من خالف شريعة الرسول باطناً وظاهراً ان تصيبهم فتنة " اى فى قلوبهم من كفر او نفاق او بدعة (اويصيبهم عذاب اليم) اى فى الدنيا بقتل أوحد أوحبس أونحو ذلك".

تفسير ابن كثير ص ۳۰۷ ج ۳

د (عن امره) نه مراد د رسول الله صلى الله عليه وسلم امردی چې هغه د رسول الله صلى الله عليه وسلم لار، طريقه، طرز عمل او شریعت دی نو اعمال او اقوال به د هغه په اقوالو او اعمالو تلل کیږي نو هغه چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د اعمالو او اقوالو سره برابر وي قبلیږي به اوکوم چې مخالف وي نو هغه به د هغه ویونکي او کوونکي باندې رد کیږي هرڅوک چې وي.

لکه چې په صحیح بخاری او صحیح مسلم او نورو کتابونو کښې

صحیح حدیث ثابت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ویلي دي :

«چا چې داسې عمل وکړ چې زمونږ په طریقه نه وي نو هغه رد دی».

نو معنی دا شوه چې اړو مرو دی وویرېږي هغه کسان چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د شریعت څخه ظاهري او باطنی مخالفت کوي چې دوی ته به ددوی په زړونو کښی فتنه ورسېږي د کفر، نفاق او بدعت څخه. او یا به ورته دردناک عذاب ورسېږي. په دنیا کښی په قتل، حد، حبس (بند او جیل) او یا داسې نورو سره.

هغه څوک چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د اتباع

څخه خلک منع کوي هغه منافق دی

الله تعالی فرماني :

" وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا " . النساء - ٦١

" او کله چې دوی ته وویل شي چې راشئ هغه کتاب ته چې الله رالیږلی دی او رسول ته نو ته به گورې منافقان چې بندوي خلک له تا نه په بندولو سره " .

نو دا کار د منافقانو دی چې د الله تعالی د کتاب او د رسول الله صلى الله عليه وسلم د اتباع څخه خلک منع کوي او دا سې منافق صفته خلک په اوسني وخت کښې ډیر زیات دي چې هغوی د رسول الله صلى الله عليه وسلم د اتباع او د الله تعالی د غوره کړي دین څخه خلک په ډول ډول پلمو منع کوي کله وایي چې دا حدیث زمونږ د مذهب څخه مخالف دی ، کله په ډیرو بعید وتاویلونو سره خلک د رسول الله صلى الله عليه وسلم د طریقو څخه لیری کوي او کله دیوبند د ینی د رسګاه ، جومات او ټولنې څخه خلک بندوي او وایي چې هلته لاړ نشی هغه خلک وهابیان دي او زمونږ مذهب نه مني . . . . . .

د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو مخالف مؤمن نشي کېدای

الله تعالیٰ فرمائي :

« فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا »

النساء (٦٥)

نه ده داسې لکه څنګه چې داخلك ګمان کوي ، او ستا په رب زما قسم دی هېڅکله دوی مؤمنان کېدای نشي تر دې چې حاکم و نه ګرځوي تا په هغه څه کښې چې د دوی ترمېنځ پېښېږي اختلاف پیدا شوی وي او بيا ستا د فیصلې په هکله په خپلو ځانونو کښې تنګي و نه مومي او تسلیم شي په تسلېمېدو سره ».

الله تعالیٰ په خپل ذات قسم کوي چې داخلك نزهغې مؤمنان کېدای نشي ترڅو چې د اختلاف په وخت کښې په تا فیصله و نه کړي

او بیا ستا فیصلې ته داسې غاړه کېښېږدې چې پرې خوشحاله وي
او خفه نوي ، نو د اختلاف په صورت کښې مونږ ته پکار دي
چې په قرآن او حدیثو فیصله وکړو او د خلکو په رأیو
او اجتهادو نو فیصلې ونکړو ځکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم
مونږ ته هم دا دوه شیان پرې ایښې دي چې یو قرآن او بل
نبوي احادیث دي لکه چې په حدیث کښې راځي :

عن ابن عباس رضی الله عنهما ان رسول الله صلی الله علیه وسلم خطب
فی حجة الوداع فقال : " ترکت فیکم ما إن اعتصمتم به
فلن تضلوا أبداً کتاب الله وسنة نبیه " . رواه الحاکم

د عبد الله بن عباس رضی الله عنهما نه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم
په حجة الوداع کښې خطبه ولوسته نو وې فرمایل :

" ما په تاسو کښې داسې څه پرې ایښې دي که تاسو پرې منګولې
ولګولې نو هېڅکله به ګمراه نشئ چې هغه د الله کتاب دی او د
هغه د نبي سنت دی " .

نو معلومه شوه چې هدایت په همدې دواړو کښې دی او په دې
دواړو باندې په عمل کولو کښې دی او که دا دواړه چا
پرېښودل نو اړو مرو به ګمراه او بې لیارې شي .

کوم عمل کښې چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم اتباع

نوي هغه باطل دی

الله تعالىٰ فرمائي:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحْبِطُ أَعْمَالَهُمْ . يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾

محمد : ۳۲ - ۳۳

بې شکه هغه کسان چې کفر يې کړېدی او د الله د لارې نه يې خلك بند کړيدي او د رسول خلاف يې کړيدی وروسته له هغې چې هدايت ورته ښکاره شو نو هېڅکله الله ته هېڅ ضرر نشي رسولی او زر دی چې الله به يې عملونه برباد کړي. ای مؤمنانو! د الله اطاعت وکړئ او د رسول اطاعت وکړئ او خپل عملونه مه بربادوئ.

نو عملونه هله باطل او بربادېږي چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم اتباع پکښې نوي او هر هغه عمل چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم طريقه

پکښې به وي هغه بدعت دی او هر بدعت گمراهي ده
لکه چې په حديث کښې راځي :

عن جابر بن عبد الله الأنصاري قال خطبنا رسول الله صلی الله علیه وسلم فحمد الله واثنی علیه ثم قال: إن افضل الهدی هدی محمد صلی الله علیه وسلم وشر الأمور محدثاتها وكل بدعة ضلالة " .

د جابر بن عبد الله الانصاري رضي الله عنه نه روايت دی هغه وائي چې مونږ ته رسول الله صلی الله علیه وسلم خطبه ولوسته نو د الله حمد او ثنائي ووېله بيائې وفرمايل : بهتره لار او هدايت د رسول الله صلی الله علیه وسلم هدايت او طريقه ده او بده کارونو کښې بدچې دي هغه نوي نوي کارونه دي او هر بدعت گمراهي ده .

په يو حديث شريف کښې راځي :

عن عائشة رضي الله عنها قال رسول الله صلی الله علیه وسلم : من احدث في امرنا هذا ماليس منه فهو رد " .

اخرجه البخاري ومسلم وابوداود .

د عائشي رضي الله عنها څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمايل : چاچې زمونږ په دې دين کښې نوی کار پيدا کړ چې د دی څخه نه وي نو هغه رد دی" .

په بل روايت کښې راځي چې چا داسې عمل وکړ چې زمونږ طريقه

پکښې نوِه هغه رد دی.

نو هر هغه عمل یا هر هغه قول او فعل چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع پکښې نوي هغه رد دی یعنې مقبول ندی او بدعت دی او هر بدعت ګمراهي ده او لکه څنګه چې داوسنی زمانې مبتدعین وائي چې بدعت کښې حسنه شته نه دا صحیح نده بلکې هر بدعت ګمراهي ده او بدعت کښې سیه نشته لکه چې امام مالك رحمه الله وائي:

من ابتدع فی الإسلام بدعة یراها حسنة فقد زعم أن محمداً صلی الله علیه وسلم خان الرسالة لأن الله یقول «الیوم أکملت لکم دینکم واتممت علیکم نعمتي...» فما لم یکن یومئذ دینا لایکون الیوم دیناً».

اصول فی البدع والسنن ص۴

چاچې اسلام کښې بدعت وکړ او هغه ئې حسنه بدعت ګڼړ نو ده دا ګمان وکړ چې محمد صلی الله علیه وسلم په رسالت کښې خیانت کړیدی ځکه چې الله تعالیٰ فرمائي «نن ورځ ما تاسو ته ستاسو دین پوره کړیدی» . نو هغه ورځ (د رسول الله صلی الله علیه وسلم په وخت کښې) چې څه شی دین نوِه نو نن هم دین ندی.

عبد الله بن مسعود رضی الله عنه فرمائي:

«اتبعوا ولا تبتدعوا فقد کفیتم». رواه الدارمی

تاسو د رسول الله صلی الله علیه وسلم اتباع وکړئ او بدعت مکوئ

ځکه چې تاسی ته دین پوره او بس شویدی".
همدارنګه یو بل روایت کښې راځی :

"عن مجاهد قال دخلت مع عبد الله بن عمر مسجداً وقد اذن فيه ونحن نريد أن نصلی فيه فثوب المؤذن فخرج عبد الله بن عمر من المسجد وقال : أُخرج بنا من عند هذا المبتدع ولم يصل فيه"

رواه الترمذی

د مجاهد نه روایت دی هغه وائې چې زه د عبد الله بن عمر رضی الله عنهما سره یو جومات ته ننوتم چې په هغه کښې اذان شوی ؤ او مونږ غوښتل چې لمونځ پکښې وکړو نو مؤذن آواز وکړ چې لمانځه ته راشئ نو عبد الله بن عمر د جومات نه ووت او وې ویل : مونږ ددې بدعتي له جومات نه وباسئ - او لمونځ ئې پکښې ونکړو.

لمانځه ته دعوت ورکول په ظاهر کښې ښه کار معلومیږي لکن د رسول الله صلی الله علیه وسلم په وخت کښې دا اذان نه غیر داسې آواز نه ؤشوی نو ځکه ورته عبد الله بن عمر بدعت ووایه.

نو که اسلام کښې چیرته بدعت حسنه وای دغه کار به ضرور بدعت حسنه ؤ. او عبد الله بن عمر رضی الله عنهما به ورته ښه کار ویلای ؤ لکن هغه دغه د لمانځه دعوت ته بدعت ووایه

او دا ځکه چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم اتباع پکښې نوه .

همدارنګه اذان کول ښه کار دی لکن د اختر لمانځه لپاره اذان کول نشته او که چا وکړ ګناه ئې وکړه ځکه چه دغه کار رسول الله صلى الله عليه وسلم ندی کړی نو دا بدعت دی .

همدارنګه نور زيات داسې مثالونه شته چې د هغې نه دا معلومیږی چې اسلام کښې بدعت حسنه نشته او هر بدعت ګمراهي ده .

نو هر هغه عمل چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم اتباع پکښې نوي هغه بدعت او باطل دی .

اتباع الرسول او د رسول الله صلی الله علیه وسلم

صحابه

د رسول الله صلی الله علیه وسلم صحابه کرام رضی الله عنهم د رسول الله صلی الله علیه وسلم په اتباع کښې د پر کلك وو او د رسول الله صلی الله علیه وسلم تابعداری ئې په هر څه کښې کوله لکه چې په حدیث کښې راځي :

"عن ابن عمر رضی الله عنهما عن النبی صلی الله علیه وسلم

أنه اتخذ خاتماً من ذهب فلبسه فاتخذ الناس خواتيم الذهب فقام النبی صلی الله علیه وسلم فقال : إنی کنت ألبس هذا الخاتم وإنی لن ألبسه أبداً فنبذه . فنبذ الناس خواتيمهم" رواه احمد

د عبد الله بن عمر رضی الله عنهما نه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د سرو زرو یوه ګوته جوړه کړه او په لاس یې کړه نو نورو خلکو هم د سرو زرو ګوتې جوړې کړې

نو رسول الله صلی الله علیه وسلّم پورته شواو وې ویل چې: ما
داکوته په کوته کړی وه. خوزه به یې نور هیڅکله په کوته نه
کړم نوکوته یې وغوړځوله خلکو هم خپلې کوټی وغوړځولې
همدارنګه بل روایت کښې راځي:

عن مجاهد عن عبد الله بن عمر ان النبی صلی الله علیه وسلم
قال:

لا یمنعن رجل أهله أن یأتوا المساجد فقال ابن لعبد الله
بن عمر فإنا نمنعهن فقال عبد الله: أُحدّثك عن رسول الله
صلی الله علیه وسلّم وتقول هذا قال فما کلمه عبد الله حتی
مات. رواه أحمد.

د مجاهد نه روایت دی:
هغه د عبد الله بن عمر رضی الله عنهما نه روایت کوی چې نبی
کریم صلی الله علیه وسلّم ویلی دي: یو سړی دی خپله ښځه
ددی نه نه منع کوي چې جوماتونو ته لاړې شي نو د عبد الله
بن عمر رضی الله عنهما یو ځوی وویل: چې مونږ به یې منع کوو
عبد الله بن عمر وویل چې زه درته د رسول الله صلی الله علیه
وسلّم حدیث بیانوم او ته دا خبره کوی. مجاهد وائي چې عبدالله
ن عمر خپل ځوی سره ترمرګه پورې خبرې ونه کړې"
همدارنګه بل روایت کښې راځي:

عن سالم بن عبد الله انه سمع رجلا من اهل الشام وهو يسئل عبد الله بن عمر عن التمتع بالعمرة الى الحج فقال عبد الله بن عمر هي حلال فقال الشامي ان اباك قد نهى عنها فقال عبد الله بن عمر: أرأيت ان كان ابي نهى عنها وصنعها رسول الله صلى الله عليه وسلم امر ابي يتبع ام امر رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال الرجل بل امر رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال لقد صنعها رسول الله صلى الله عليه وسلم. رواه الترمذي۔

د سالم بن عبد الله نه روایت دی هغه وائي چې ما د یوه شامي سړي نه واوریدل چې د عبد الله بن عمر څخه يې د حج په هر څوکي د عمرې پوښتنه کوله عبد الله بن عمر وویل چې دا کار حلال دی نو هغه شامي وویل چې ستا پلار (عمر) خو خلك ورڅخه منع کول عبد الله بن عمر وویل: ته ما ته دا ووایه چې که زما پلار ترې منعه کړې وي او رسول الله صلى الله عليه وسلم دا کړې وي. نو زما پلار تا بعدارې به کیږي او که د رسول الله صلى الله عليه وسلم ؟۔

هغه سړي وویل بلکې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د حکم تابعداري به کیږي نو هغه وویل چې رسول الله صلى الله عليه وسلم دا کار کړی دی۔

نو عبدالله بن عمر رضی الله عنهما د رسول الله صلی الله علیه وسلّم د حدیث په مقابل کښې د خپل پلار عمر رضی الله عنه خبره ونه منله ـ افسوس د هغه چا په حال چې د رسول الله صلّی الله علیه وسلّم د حدیثو په مقابل کښې د بنځو متلونه، د پلار او نیکه خبرې، د امام او پیښوا خبرې او داسې نورې بې دلیله خبرې او اقوال منی او احادیث پرېږدي ـ

همدا رنګه بل روایت کښې راځي :

عن سعید بن جبیر

عن عبدالله بن مغفل انه کان جالساً الیٰ جنبه ابن أخ له فخذف فنهاه وقال : ان رسول الله نهی عنها وقال "إنها لا تصید صیداً ولا تنکی عدواً وانها تکسر السن وتفقأ العین" قال: فعاد ابن اخیه یخذف فقال: أحدثك أن رسول الله صلی الله علیه وسلّم نهی عنها ثم عدت تخذف لا أكلمك ابداً "ـ رواه ابن ماجة .

سعید بن جبیر د عبدالله بن مغفل نه روایت کوي چې د هغه خواته د هغه وراره ناست ؤ نو یوه وړه کیڼکۍ (شګه) یې ګوزار کړه نو عبدالله بن مغفل منع کړ او ورته یې وویل چې رسول الله صلی الله علیه وسلّم له دی نه منع کړې او ویلی یې دي: چې دا د وړې ګیټکۍ ګوزار نه ښکار صعوی او نه د ښمن

منع کوي بلکې دا غاښ ما توي او ستر کــه را او باسي، سعيـد وايي چې د عبدالله ورا ره بيا دا کوزاروته شروع کړل نو عبدالله ورته وويل چې زه تا ته حديث وايم چې رسول الله صلى الله عليه وسلم دا کار منع کړی دی او ته بيا کوزاروته کوی؟. زه به تا سره هيڅکله خبري ونه کرم.

همدارنګه بل روايت کښې راځي:

عن زيد بن اسلم.

عن ابن عمر قال دخلت على النبى صلى الله عليه وسـلم وعلى ازار يتقعقع فقال من هذا قلت عبد الله بن عمر قال ان كنت عبد الله فارفع ازارك فرفعت ازارى الى نصف السا قين فلم تزل ازرته حتى مات. رواه احمد.

زيد بن اسلم د عبدالله بن عمر رضى الله عنه نه روايت کوي هغه وايي چې زه رسول الله صلى الله عليه وسلّم با ندې ورننوتم او زما لونګ ؤ چې بنکته ځا ګيده نو رسول الله صلى الله عليه وسلّم وويل چې دا څوک دی؟. ما ورته وويل چې عبد الله بن عمر. هغه وفرمايل چې که ته د الله بنده يې نو لنګ (پرتوګ) دی اوچت کړه نو ما خپل پرتوګ د پنډيو نيما يي پورې اوچت کړ. زيد وايي چې د عبدالله پرتوګ ترمرګه پورې اوچت ؤ.

تو صحابه کرام زموږ د ملایانو او یا عوامو په شان نه وو چې کله ورته حدیث ووېل شي نو هېڅ پروا پرې نه کوي بلکې ما ډېر داسې خلک لیدلي چې ځانته د علم نسبت کوي او لویه دعوه لري خو کله چې ورته د غه رنګ حدیث ووېل شوي لکه عبدالله بن عمر ته چې ووېل شو نو هېڅ پروائي نه ده کړې بلکې استهزاء یې کړې ده

وقد جربنا بذلك مراراً۔

د عبدالله بن عباس نه چا د یوې مسئلې په باره کښې پوښتنه وکړه نو عبدالله ورته په حدیث جواب ورکړ هغه سړي ووېل چې عمر او ابوبکر داسې ویلی دي نو عبدالله بن عباس په غوسه شو او وې ویل:

یوشك ان تنزل علیکم حجارة من السماء اقول قال رسول الله صلّی الله علیه وسلّم و تقولون قال عمر و ابوبکر؟

تفسیر أضواء البیان ص $\frac{516}{ج - 7}$۔

مجموع فتاویٰ شیخ الاسلام ص $\frac{315}{ج - 30}$۔

نږدې ده چې په تاسو د آسمان نه تیږې راووریږي زه وایم چې رسول الله صلّی الله علیه وسلّم داسې ویلی او تاسو وائې چې عمر او ابوبکر داسې ویلي دي"۔

تو صحابه وو د حدیث په مقابل کښې د عمر او ابوبکر

رضی الله عنهما قول داسې بدګانه چې ورته یې وویل آسمان نه به دره باندې تیږی نازل شي ـ لوکه عبدالله بن عباس چیرته اوس ژوندې وای او زمونږ دا زړنده مقلدین یې لیدلې وای نوځه به یې ورته ویل چې دوی د هر پیر، فقیر او امام خبرو په حدیث مخکښې کوي.

هداز نکه په بل روایت کښې راځي:

عن ابن الحنظلية قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم نعم الرجل خريم الاسدى لولا طول جمته واسبال إزاره فبلغ ذلك خريما فجعل يأخذ شفرة يقطع بها شعره الى اذنيه ورفع ازاره الى انصاف ساقيه.

رواه احمد.

ابن حنظلیه نه روایت دی هغه وائي چې رسول الله صلی الله علیه وسلّم وفرمایل:

خریم اسدی ډیر ښه سړی دی خوکه د سر ویښتان یې ډیر اوږده نه وای او پرتوګ یې د ګیټکیو نه ښکته نه وای نو دا خبره خریم ته ورسیده نو هغه قیچی راواخیسته او ویښتانې یې د غوږونو نیما یې پورې غوڅ کړل او پرتوګ یې د پنډیو نیمایئ پورې پورته کړو.

بل روایت کښې راځي:

عن عمران بن حصين قال قال رسول الله صلّى الله عليه
وسلّم الحياء خير كله او ان الحياء خير كله فقال بشير بن كعب
انا لنجد فی بعض الكتب او قال الحكمة ان منه سكينة ووقار
لله عز وجل ومنه ضعفا فاعاد عمران الحديث و اعاد بشير
مقالته حتى ذكر ذلك مرتين او ثلاثا فغضب عمران حتى
احمرّ عيناه و قال أحدثك عن رسول الله صلى الله عليه وسلم
و تعرض فيه لحديث الكتب ؞

رواه احمد

عمران بن حصين روايت دی هغه وائي چې رسول الله صلی الله
علیه وسلم فرمایلی دی چې حیا ټول خیر دی او یا بې شکه حیا
ټول خیر دی نو بشیر بن کعب وویل مونږ په ځینو کتابونو
او یا حکمت کښې لیدلي دي چې ځینې د حیا نه سکون او وقار
دی الله تعالی لره او ځینې ضعف دی نو عمران بیا حدیث
و وایه او بشیر بیا خپله خبره وکړه تر دې چې دا خبره ئې
دوه یا درې ځل وکړه نو عمران داسې په غصه شو
چې سترګې ئې سرې شوې او وئې ویل چې زه درته د رسول
الله صلی الله علیه وسلم حدیث بیانوم او ته پکښې د کتابونو خبرې
کوې ؟

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ورسته

د هیچا اتباع په مسلمانانو لازمه نده

لکه چې مخکښې مو یادونه وکړه الله تعالی په خپلو بندګانو خپل اطاعت فرض کړیدی او بیایې د خپل رسول محمد صلی الله علیه وسلم اطاعت فرض کړیدی د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه وروسته د هیچا اطاعت په مونږ فرض ندی بلکې که د رسول الله صلی الله علیه وسلم په مقابل کښې چا د بل هرچا خبره ومنله نو هغه ګمراه شو او د امراؤ اطاعت هم دالله تعالی او د هغه د رسول صلی الله علیه وسلم د اطاعت لاندی دی او د الله په معصیت کښې د هغوی اطاعت نشته بلکې که د الله په معصیت یې امر کاوه بیا ئې نه منل فرض دي په حدیث کښې راځي :

عن عبد الله بن ثابت قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
والذى نفس محمد بيده لو اصبح فيكم موسىٰ ثم اتبعتموه
وتركتموني لضللتم ... الحديث ، رواه احمد

«عبدالله بن ثابت نه روايت دى چې رسول الله صلى الله عليه وسلم
فرمايلي دي : قسم دى په هغه ذات چې د محمد نفس د هغه
په لاس كښې دى كه موسىٰ عليه السلام تاسې ته راغى او بيا
مو هغه تابعدارى وكړه اوزه مو پرېښودم نو ارومرو
به ګمراه شئ » .

نو د موسى عليه السلام تابعدارى سره لدې چې هغه
پيغمبر ؤ لكن د رسول الله صلى الله عليه وسلم په مقابل كښې د هغه
منل ګمراهي ده نو افسوس د هغه مقلدينو په حال چې د رسول
الله صلى الله عليه وسلم صحيح حديث ورته ورسيږي او بيا د مذهب
تقليد كوي او هغه حديث نه مني نو ايا دا به ګمراه نه وي
بلكې دا تر ټولو لوى ګمراه دى .

همدا رنګه حديث كښې راځى :

عن جابر بن عبد الله رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
لا تسألوا أهل الكتاب عن شئ فإنهم لن يهدوكم وقد
ضلوا فانكم إما أن تصدقوا بباطل او تكذبوا بحق فإنه لو كان
موسى حياً بين اظهركم ماحلّ له إلا أن يتبعني . رواه احمد

د جابر بن عبد الله رضي الله عنه نه روايت دی هغه وائي چي رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي :

"د اهل کتابونه د هيڅ شي پوښتنه مکوئ ځکه چي هغوي هېڅکله تاسو ته سمه لاره نشي ښودلی او هغوی گمراه شوي دي ځکه چي يا به تاسو د باطل تصديق وکړئ او يا به د حق تکذيب وکړئ . او که موسی علیه السلام ژوندی وای ستاسو مينځ کښی نو هغه ته بل څه روا نه وو غير له دی چي زما تابعداري وکړی ".

او بل روايت کښی راځي چي رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايلي دی :

"والذی نفس محمد بيده لو بدا لكم موسى فاتبعتموه وتركتموني لضللتم عن سواء السبيل ولو كان حياً وادرك نبوتي لاتبعني " رواه الدارمي من حديث جابر

" قسم دی په هغه ذات چي د محمد نفس د هغه په لاس کښي دی که موسی علیه السلام تاسو ته راښکاره شی او د هغه تابعداری مووکړه او زه مو پرېښودم نو د سمی لاری نه به بې لاری شئ او که موسی علیه السلام ژوندی وای او زما نبوت يې ميندلای وای نو ارومرو به يې زما تابعداری کړې ".

نو موسی علیه السلام چي پيغمبر وو که ژوندی وای هغه ته به د رسول الله صلی الله علیه وسلم د بعثت څخه وروسته د دېل چا اطاعت روا نه وو نو بل چا ته به څرنګه روا شي .

د تقلید رد

د اتباع الرسول په ځکښی د پر زیات خبرو ونه دي ځکښی ټول نصوص چې د اتباع په هکله ذکر شو د تقلید رد هم پکښی وشو لکن د زیات وضاحت او تائید لپاره به زه د لوستونکو لپاره د تقلید لغوی او اصطلاحی معنی وکړم او بیا به د نصوصو په رڼا کې او د علماؤ د اقوالو په تائید د تقلید رد وړاندې کړم ، که څه هم مونږ ه الله تعالی په قرآني نصوصو او نبوی احادیثو سره د بل هر قسم استدلال څخه مستغنی کړي یو ، خو بیا هم او بیا هم د دې لپاره به د علماؤ اقوال ذکر کړو چې ځینو ناخبرو لوستونکو ته دا ښکاره شي چې دا مسأله زمونږ د ځانګړی رأی او فکر نتیجه نده بلکې ټول حق پرست محققین علماء زمونږ د دې کاروان ملګري دي او د تقلید رد له دې کبله ضروري ګڼم چې د تقلید په سبب په اسلامي امت کښی لوی تفرق او زیاتې شخړې او اختلافات رامېنځته شویدي تر دې چې خلك د قرآن او

نبوی احادیثوځنې دېرلیری شویدي دا ئمه کرا موبه هکله دومره غلو او زیاتی شروع شویدی چې د هغوی اقوال بلکې د هغوی ځنې لاندې د نورو زیاتو خلکو اقوال د قرآن او حدیث په ځای استعمالیږي او داسې استدال پری بیول کیږي چې تنر به وائې دغه اقوال اسمانی وحی ده عام خلك د دین سره دومره ناآشنا شویدی چې د یوه متل او قرآن ترمنځ یا د یوه شعر او حدیث تر منځ یا د فقهاؤ د اقوالو او نصوصو ترمنځ هیڅ تمیز نشته بلکې که چیرته یرچا ته په دینی مسئله کښې یو قرآنی ایت یا نبوی حدیث بیان شي نو هغه به سمدستی ددې په مقابله کښې د یوه عالم قول یا د عبدالرحمن بابا یو شعر پیش کړی . عوام خو لاځه چې ډیر علماء مونږ داسې لیدلي دي چې کله ورته یو حدیث وویل شي نو هغه په ډیر غضب سره د حدیث د نه منلو لپاره د خلکو اراء او اقوال وړاندې کړي نو مونږ حیران یو چې دوی پدې نه پوهیږي چې د نص په مقابله کښی نور ځه دلیل نشی کیدای او که سره د پوهې داسې کوي :

فإن كنت لا تدري فتلك مصيبة
وإن كنت تدري فالمصيبة أعظم

که نه پوهیږی او داسې کوی نو دا هم یو مصیبت دی او که پوهیږی او سره د پوهې داسې کوي نو بیا خو د پرلوی مصیبت دی .

د تقلید لغوي معنی :

تقلید د تفعیل د باب څخه مصدر دی او د "قلادة" د مادې څخه اخیستل شویدی ، قلادة هغه غاړکۍ او غړوندۍ ته ویل کیږي چې د څناورو او چارپایانو په غاړه کښې اچول کیږي نو تقلید په لغت کښې غړوندي په غاړه کښې اچولو ته وائي لکه د حدیثو په کتابونو کښې "باب تقلید الغنم" یا "تقلید الإبل" راځي یعني د حج په مناسکو کښې هغه د هدیې څاروي په غاړه کښې غاړکۍ اچول او غړوندی اچول .

د تقلید اصطلاحي معنی :

تقلید په اصطلاح کښې د یو چا خبره بې دلیله منلو ته وائي، لکه چې امام ابن القیم د تقلید اصطلاحي معنی داسې را نقلوي

" التقلید معناه في الشرع الرجوع إلى قول لاحجة لقائله علیه وذلك ممنوع منه في الشریعة والإتباع ما ثبت علیه حجة " . اعلام الموقعین ص ۱۷۸ ج - ۲

د تقلید معنیٰ په اصطلاح کښې دا ده چې یو داسې قول اوخبرې ته رجوع کول دي چې د هغه ویونکی ته پرې دلیل وی او دا په شریعت کښې منع دی او اتباع دی ته وائي چې دلیل پرې ثابت وی» ملا علی قاری حنفی په خپل کتاب شرح قصیدۃ امالی ص۳٤ طبع دهلی کښې لیکی ۔

«والتقلید قبول قول الغیر بلا دلیل فکأنه لقبوله جعله قلادة فی عنقه»

«تقلید د بل چا خبره منل دی بې دلیله، نو دا ددی د قبول له کبله داسې شو لکه چې دا خبره یې یوه غاړکۍ او غړوندې کړ او په خپله غاړه کښې یې واچاوه»

همدارنګه مسلم الثبوت کښې راځی:

«التقلید العمل بقول الغیر من غیر حجة»

«تقلید د بل چا په خبره بې دلیله عمل کول دی»

مختصر ابن حاجب د تقلید معنیٰ داسې کوی:

«التقلید العمل بقول غیرك من غیر حجة - مختصر ابن حاجب ص۲۳۱

تقلید دی ته وائي چې ته د بل چا په خبره بې دلیله عمل وکړې ۔

همدارنګه ۔

تقلید ته علم نه ویل کېږي او مقلد ته عالم نه ویل کېږي

لکه چې امام ابن قیم رحمه الله د علماؤ څخه دا قول را نقلوي :

« أجمع الناس على أن المقلد ليس معدوداً من اهل العلم وأن العلم معرفة الحق بدليله » . اعلام الموقعين ص ٧ ج ١

« خلکو پدې اجماع کړيده چې مقلد په علماؤکښې نه شمېرل کېږي او علم د حق معرفت دی په خپل دلیل باندې » .

په قرآن کریم کښې داسې آیتونه ډېر زیات دي چې علماء په هغې باندې د تقلید په رد کښې استدلال کوي ،

الله تعالیٰ فرمائي : « اتخذوا احبارهم ورهبانهم ارباباً من دون الله ...... الآية » (التوبه - ٣١ -)

« دوی (مشرکانو) خپل علماء او پیران په ربوبیت نیولی دالله نه سوا » .

دغه آیت چې کله عدی بن حاتم د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه واوریده نو ددې په تفسیر کښې یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه چې مونږ خوئې عبادت نه دی کړی نو رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل :

« أليس يحرمون ما احل الله فتحرمونه ويحلون ما حرم الله فتحلونه »

ایا داسې نه وو چې هغوی به هغه څه حرام کړل چې الله حلال کړي وو نو تاسو به حرام کښل او هغوی به هغه څه حلال

کړل چې الله حرام کړي ؤ نو تاسو به حلال ګڼل؟
عدي بن حاتم وويل چې همدا سې وه نو رسول الله صلی الله علیه وسلّم ورته وويل:
"فتلك عبادتهم". "همدا د هغوی عبادت ؤ."
رواه احمد والترمذی.

نو دی نه معلومه شوه چې یهودو او نصاراؤ د خپلو علماؤ بې دلیله تقلید کړی ؤ او همدغه تقلید شرك دی او کوم مقلد چې د چا تقلید کوی هغه یې په ربوبیت ونیوه.
او الله تعالی فرمائي:
وَكَذٰلِكَ مَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِيْ قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيْرٍ اِلَّا قَالَ مُتْرَفُوْهَآ ۙ اِنَّا وَجَدْنَآ اٰبَآءَنَا عَلٰٓى اُمَّةٍ وَّاِنَّا عَلٰٓى اٰثٰرِهِمْ مُّقْتَدُوْنَ۝» سورة زخرف ۲۳-

"او همدارنګه مونږ تا نه مخکښې په هیڅ یوه کلی کښې ویره ونکی ندی لیږلی مګر هغو عیاشو خلکو ویل چې مونږ خپل پلاران په یوه دین موندلی دی او مونږ د هغو د قدمونو پسې اقتدا کوو" او د پلارانو تابعداری یې بې دلیله د وحی په مقابل کښې کوله.
او الله تعالی فرمائي:
اِذْ تَبَرَّاَ الَّذِيْنَ اتُّبِعُوْا مِنَ الَّذِيْنَ اتَّبَعُوْا وَرَاَوُا الْعَذَابَ

وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ . وَقَالَ الَّذِيْنَ اتَّبَعُوْا لَوْ اَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّاَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّؤُا مِنَّا كَذٰلِكَ يُرِيْهِمُ اللّٰهُ اَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِيْنَ مِنَ النَّارِ ه

سورة البقرة ١٦٦ـ ١٦٧ـ

کله چې بېزار شي هغه کسان چې تابعداري يې شوې ده د هغو کسانو نه چې د دوی تابعداري يې کړېده او عذاب وګوري او ټولې وسيلې پرې ختمې شي. او هغه کسان به ووايي چې د نورو تابعداري يې کړېده کاش چې مونږ بيرته دنيا ته واپس شوي وای نو د دوی (مشرانو) څخه به داسې بېزار شو لکه چې مونږ نه بېزار شوي دي همدارنګه الله دوی ته خپل عملونه وربنايي چې په دوی باندې به افسوس وي او دوی به دا ور څخه نه وځي».

او الله تعالی فرمايي:

«وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُوْلِ قَالُوْا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَائَنَا اَوَلَوْ كَانَ آبَائُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُوْنَ»

سورة المائدة ـ ١٠٤ـ

او کله چې دوی ته وويل شي چې را شئ هغه کتاب ته چې الله رالېږلی او رسول ته نو وايي چې مونږ ته هغه څه

بس دي چې خپل پلاران موږ پرې موندلي دي ـ اګر که د دوی پلاران په هيڅ شي نه پوهېږي او نه په هدايت دي»

او الله تعالی فرمائي:

وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا»

سورة الاحزاب ٦٧

او وبه وائي چې ای ربه موږ د خپلو سردارانو او لويانو منلې وو نو موږ څخه يې سمه لاره ورکه کړيوه»

علامه شنقيطي د دی ايت لاندې ليکي:

ومثل هذا في القرآن كثير من ذم تقليد الآباء والرؤساء وقد احتج العلماء بهذه الآيات في ابطال التقليد ولم يمنعهم كفر اولئك من الاحتجاج بها لأن التشبيه لم يقع من جهة كفر احدهما وإيمان الآخر وإنما وقع التشبيه بين التقليدين بغير حجة للمقلد كما لو قلد رجل فكفر وقلد آخر فأذنب وقلد آخر في مسألة دنياه فأخطأ وجهها كان كل واحد ملوماً على التقليد بغير حجة.

تفسير اضواء البيان ص ٤٩١ ج ١

پدې دول د پلرونو او مشرانو د تقليد بدي په قرآن کريم کښې ډېره زياته ده.

د تقليد په باطلولو علماؤ پدې آيتونو دليل نيولی دی او

د هغه مخکنیوکفر علماء پدی ایتونږ دلیل نیولوځخه ندی منعه کړي ځکه چې تشبیه پدی کښې نده چې یوکافر او بل مسلمان دی بلکې تشبیه د هغه مقلدینو په منځ کښې واقع شویده چې دخپل مشر بی دلیله منل کوي ، او دا داسی ده لکه یو سړی تقلید وکړي نوکافر شي بل تقلید وکړي ګناهګار شی او بل د دنیا په کار کښې تقلید وکړي نو هغه د صحیح طریقې ځخه خطا شی نو دا هر یو په بی دلیله تقلید باندی ملامت دی .

تقلید کله شروع شو

رسول الله صلی الله علیه وسلم چې کوم پېړۍ ته خیرالقرون ویلي دي یعنې په اولنیو درې پېړیو کښې تقلید هیڅ وجود نه لاره بلکې دیني مسائل به د قرآن او احادیثو څخه زده کېدل او په هغې به عمل کېده د کوم عالم څخه به چې چا د کومې مسئلې په هکله پوښتنه وکړه نو هغه به د کتاب الله او سنة الرسول (قرآن او حدیث) په استدلال جواب ورکاوه او د خلکو رأیو پسې تلل نه وو.

محدث دهلوي شاه ولي الله رح وائي:

اعلم ان الناس كانوا قبل المائة الرابعة غير مجتمعين على التقليد الخالص لمذهب واحد بعينه

حجة الله البالغة ص ١٥٢

"پوه شه چې د څلورمې صدۍ نه مخکښې خلك د یوه خاص مذهب په تقلید باندې نه وو راټول شوي."

همدارنګه شاه ولی الله په خپله رساله "الانصاف" ص۷۰ کښې ليکی:

"إعلم أن الناس فی المائة الأولی والثانية غير مجتمعين علی التقليد لمذهب واحد بعينه".

يوه سلسله چې په اوله او دوهمه هجري پيړۍ کښی خلک ديوه شخص په تقليد راټول نه وو.

شيخ خجندی وائی:

فالسلف لا يعرفون ذلك وكانوا لا يقلدون إلا صاحب الشرع صلی الله عليه وسلم وقد صح اجماع الصحابة والتابعين وتابعيهم باحسان من السلف الصالحين علی المنع من أن يقصد انسان إلی قول بعينه فمن اخذ بجميع اقوال أبي حنيفة اوجميع أقوال مالك او اقوال الشافعی اوجميع أقوال أحمد اوغيرهم ولم يعتمد علی ماجاء فی الكتاب والسنة فقد خالف اجماع الامة كلها واتبع غير سبيل المؤمنين. هدية السلطان ص۱۲

سلف صالحين دا تقليد نه پيژنی او د صاحب الشرع يعنی رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه غير د بل چا تقليد يې نه کاوه او د سلف صالحينو يعنی صحابه وُ تابعينو او تبع تابعينو اجماع صحيح ثابته ده چې هغوی دا کار منع کاوه چې يو انسان يوائې ديوه شخص قول

پسې روان وی نو چا چې د ابو حنیفه ټول اقوال واخیستل یا یې د مالك ټول اقوال واخیستل یا یې د شافعی ټول اقوال واخیستل، یا یې د احمد ټول اقوال واخیستل او یا یې د بل چا ټول اقوال واخیستل او په هغو احکامو یې اعتماد ونه کړ چې په کتاب او سنت (قرآن او حدیثو) کښې راغلې دي - نو د غه شخص د ټول امت د اجماع څخه مخالفت وکړ ،او د مؤمنانو نه پرته د بلې لارې تابعداری یې وکړه.

علامه خجندی لیکی:

وهذه المذاهب أمور مبتدعة حدثت بعد القرون الثلاثة.

هدیت السلطان ص١

او دا مذاهب د بدعت کارونه دی چې د درې صدیو (پیړیو) څخه وروسته پیدا شوی دی.

امام ابن قیم رحمه الله د تقلید او مقلدینو په هکله داسې وائي:

وانما حدثت هذه البدعة فى القرن الرابع المذموم على لسان رسول الله صلى الله عليه وسلم ، فالمقلدون لمتبوعهم فى جميع ما قالوه يبيحون به الفروج والدماء والاموال ويحرمونها ولا يدرون اذلك صواب ام خطأ على خطر عظيم ولهم بين يدى الله موقف شديد يعلم فيه من قال على الله ما لا

يعلم انه لم يكن على شئ.

اعلام الموقعين ص ۱۸۹ ج ۲

دا د تقليد بدعت څلورمی صدی چې رسول الله صلی الله عليه وسلّم ورته بد ه ويلی د دې څخه وروسته پيدا شوی نومقلدين دخپلو مشرانو په ټولو اقوالو رجونه (دبنځو عورتونه) او وينی او مالونه رواکوی، اوناروا کوی او پدې نه پوهيږي چې دا خبره صحيح ده او که خطا ده. او دوی په دې کارونو سره په يو لوی خطر کښې واقع شوی دی. او دوی لپاره د الله په مخ کښې ډير سخت مقام دی چا چې په الله هغه څه ويل چې پرې نه پوهيده بيا به په دې پوه شي چې مونږ په هيڅ دليل نه وُ».

علامه شنقيطی په خپل تفسير اضواء البيان کښې ليکی:

فتقليد العالم المعين من بدع القرن الرابع ومن يدعي خلاف ذلك فليعين لنا رجلاً واحداً من القرون الثلاثة الاول التزم مذهب رجل واحد معين ولن يستطيع ذلك أبدا لأنه لم يقع البتة».

تفسير اضواء البيان ص ۴۸۸-۴۸۹ ج ۷

ديوه معلوم او ټاکلی عالم تقليد کول د څلورم قرن

د بدعاتو څخه دی او که څوك د دی خلاف دعوه لری نو موبز ته دی د دری اولنیو هجری پیړیو نه یو سړی را په ګوته کړی چې هغه دیوه ټاکلی سړی د مذهب تقلید په ځان لازم کړی وی، او دا کار هیڅکله نه شي کولی ځکه چې داسې هیڅ شوی نه دی «.

همدارنګه نور ډیر زیات علماء لیکی چې تقلید یو بدعت دی چې د خیرالقرون څخه وروسته پیدا شوی دی نو زه د هغه مقلدینو څخه پوښتنه کوم چې هغوی دین په څلورو مذهبونو کښې محصور او محدود ګڼي او دیوه تابعداری اسلام ګڼي بلکې د اوسنی زمانی ځینو مقلدینو دا هم لیکلي دی چې «بی مذهبه دله مسلمان نه کیدای شي» نو زه ورته وایم چې د دغه مذهبونو د پیدا کیدو نه مخکښې او د رسول الله صلی الله علیه وسلم د وفات نه وروسته خلك د چا په مذهب وو؟ آیا هغوی مسلمانان وو او که نه صحابه کرام، تابعین او تبع تابعین دچا په مذهب وو آیا هغوی مسلمانان وو او که نه؟ آیا هغه امام چې ته یې تقلید کوی هغه دچا په مذهب وو؟ د هغه پلار دچا په مذهب وو ایا ستا امام او د هغه پلار مسلمانان وو او که نه؟ که د دی ټولو سوالونو ځواب دا وی چې دغه خلك

تول مسلمانان ته نو بيا تا دغه فتوی په کوم دليل اوکوم جرأت سره په دغه تولو محکنیو او وروستنیو خلکو ولګوله ايا د الله نه نه ويريږي ؟ آيا په قبر کښې به تا ځخه دا پوښتنه کيږي چې ته دچا په مذهب وی ايا د قيامت په ورځ به تا ځخه دا پوښتنه کيږي چې تا ولی د فلانی امام خبره نه وه منلی ؟ اوکه تا ځخه به دا پوښتنه کيږي چې آيا تا د الله تعالیٰ او د هغه د رسول صلی الله عليه وسلم خبره منلی وه اوکه نه ؟۔ ضرور به داسې يوه ورځ راځي چې ته اوستا په څېر نور ډېر ړانده مقلدين به د الله په مخ کښې ولاړ وی او الله تعالیٰ به د ره ته وايي چې په کوم دليل دی حلال اوحرام جوړ کړی ؤ ؟ په کوم دليل دی ديوه غير معصوم خبره منلې وه ؟. او په کوم دليل دی دغه غير معصوم د ربوبيت او رسالت درجې ته رسولای ؤ ؟ ولی دی زما د رالېږل شوی رسول خبره نه وه منلی ؟ ايا ما تا ته نه ؤ ويلی چې: مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا » آيا ما تا سو ته نه ؤ ويلی چې « لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللّٰهِ اسوة حسنة » .

نو راشه ای مقلده اوس دی وخت دی الله ځخه د خپلو تېرو اعمالو مغفرت وغواړه او په اخلاص سره توبه وباسه

اوپواخې د الله تعالیٰ کتاو د هغه د رالیږلی شوی اخری رسول محمد صلی الله علیه وسلم د احادیثو پیروی وکړه او د فلان او فلان خبری پریږده د هغه ورځی څخه څکښی د ځان دخلاصون په فکر کښی شه چې هلته به بیا نه دنیا ته راتلل وي او نه به بیا پښېمانی څه فائده لري .

امام ابن قیم الجوزیة په خپل کتاب اعلام الموقعین کښې د څلورمی صدی په هکله داسې وائي:

„ وكان دين الله سبحانه و تعالىٰ أجل فى صدورهم، و اعظم فى نفوسهم، من ان يقدموا عليه رأياً او معقولاً او تقليداً او قياساً „.

اعلام الموقعين ص ٦ ج ١

د هغو په سینو کښې د الله تعالیٰ د دین دی نه ډیر لوړ مقام وُ او د هغوی په زړونو کښې د دې نه ډیر لوی وُچې په دې دین باندې رایه، عقلی امور، تقلید او یا قیاس څکښې کړی .

نو د دی نه معلومه شوه چې ترڅلورمی صدی پورې تقلید نه وُ بلکه امام ابن قیم دڅلورمی صدی د علماؤ د اتباع و د اولنی پراؤ په هکله هم داسې وائي:

„ زاهدين فى التعصب للرجال واقفين مع الحجة والاستدلال

يسيرون مع الحق أين سارت ركائبه» اعلام الموقعين ص ج-١

«هغوى د سرو لپاره د مذهبي تعصب څخه ځان ساته او د حجت او دليل سره ولاړ ؤ د حق سپرلۍ برچې هرخوا ته روانې وې هغوى به هماغه لور ته تلل»

يعنى دا به يې نه ويل چې زما امام او مقتدا داسې ويلى دي نو زه به هغه منم او د بل چا به نه منم اگر چې د بل چا خبره د حجت او دليل په اساس حق وي بلکه هرچا به چې ورته حق وويل هغه به يې منل داسې نه ؤ لکه زمونږ د زمانې مقلدين چې حق ورته څرگند شي او خپله پرې هم اعتراف وکړي لکن مذهبي تعصب پرې دومره غالب وي چې هغه حقه خبره نه مني او هغه د مذهب خبره يې ټينگه کړي وي. د مثال په توگه به زه تاسو ته دحنفي مذهب د يوه متعصب مقلد خبره را نقل کړم:

محمود حسن بن ذوالفقار على الديوبندى په ترمذى

باندې تقرير ليکلى دى په هغه کښې يوه مسئله دا ده چې: عبد الله بن عمر وائي رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلى دي:

«البيعان با لخيار مالم يتفرقا» رواه البخاري ومسلم وابو داؤد والترمذي واللفظ له.

« اخیستونکی او خرڅونکی ترهغه پورې خیار لري چې تر
څو جلا شوي نه وي».

پدې کښې اختلاف دی امام احمد، امام شافعي او عام
محدثین وایې چې د دې تفرق څخه مراد تفرق بالأبدان دی
یعني بایع او مشتري ترهغه پورې اختیار لري ترڅو
چې د هغه ځای څخه تللی نه وي. او ابوحنیفة وائي ددې
تفرق څخه مراد تفرق بالکلام دی یعنی کله چې بایع ووېل
چې ما په تا خرڅ کړی او مشتری ووېل چې ما اُخیستی نو
بیا اختیار نه لري.

د دې حدیث راوی عبدالله بن عمر رضی الله عنهما
د عمل څخه د محدثینو د مذهب تائید کېږي ځکه چې هغه
به کله څه شی واخیست او یا به یې خرڅ کړ نو هغه ځای
څخه به روان شو د دې لپاره چې بیع واجب شی لکه داعمل
یې امام ترمذی په ص۲۳۶ ج-۱ کښې ذکر کړی دی. همدارنګه نور
هم زیات احادیث په دې دلالت کوي چې مراد د تفرق
څخه تفرق با لأبدان دی. او عجیبه خبره خو دا ده چې
د احنافو دا مذهب دی چې راوی کله د روایت څخه خلاف
وکړي نو د هغه راوی به عمل اُخیستل کېږي. او راوی
چې د کوم حدیث روایت کړی دی هغه به پرېښودل کېږی

او دا أصل هم غلط دی ځکه چې مونږ د رسول الله صلی الله علیه وسلّم په إتباع مأمور یو نه د بل چا په اتباع.

او د هدی فاسد اصل په اساس احنافو د ډیرو زیاتو احادیثو خلاف کړی دی چې د هغې ذکر اوس د بحث څخه مونږ لیری کوی.

لکن د دی سره سره هم پیدې ځای کښې احنافو د مذکور حدیث او د عبد الله بن عمر رضی الله عنهما د عمل خلاف کړی دی. نو محمود حسن دیوبندی پدې حدیث باندې د ډیر بحث نه وروسته داسې لیکی:

«فالحاصل إن مسئلة الخيار من مهمات المسائل و خالف أبوحنيفة فيه الجمهور وكثيراً من الناس من المتقدمين والمتأخرين صنفوا رسائل فى ترديد مذهبه فى هذه المسئلة ورجح مولانا شاه ولى الله المحدث دهلوى قدس سره فى رسائل مذهب الشافعى من جهة الأحاديث والنصوص وكذلك قال شيخنا مد ظله يترجح مذهبه وقال: الحق والإنصاف ان الترجيح للشافعى فى هذه المسألة ونحن مقلدون يجب علينا تقليد امامنا إبى حنيفة». تقرير الترمذى ـ لمحمود حسن الديوبندى ص٣٥ ط٣٦ «حاصل دا دی چې د خیار مسئله د ډیرو مهمو مسائلو څخه ده

او ابوحنیفة پدی کښې د جمهورو علماؤ او د مخکنیو او وروستنیو ډیرو خلکو خلاف کړی او پدی مسئله کښې مخکنیو او وروستنیو ډیرو علماؤ د ابو حنیفة د مذهب په خلاف او تردید کښې ډیری رسالی لیکی دی. او محدث دهلوی شاه ولی الله هم پخپلو رسائلو کښې د احادیثو او نصوصو له أمله د شافعی مذهب ته ترجیح ورکړی. او همدارنګه زموږ استاذ هم ویلی دی چې د شافعی مذهب صحیح دی او ویلی یې دی چې حق او انصاف دا دی چې پدی مسئله کښې ترجیح د شافعی طرفته ده. لکن موږ مقلدین یو او موږ باندې د خپل امام تقلید واجب دی.»

نو دا څومره د افسوس خبره ده چې یو سړی

احادیث او نصوص، حق او انصاف پریږدی

او د مذهب پسی ځی که دارنګه تقلید شرك نه وی نو اخر شرك به څه وی..

او ددی تقلید د مرض سبب او علت دا دی چې د قرآن او حدیثو څخه دغه علماؤ خلك لیری کړی دی د فقهاؤ اقوال او دیونان فلسفی یې دین ګڼلی او قرآن او حدیث یې شاته غورځولی نو ځکه دغسې علماؤ ته یو حق پرست عالم داسې وائي:

ا بيا علماء الهند طال بقاءكم
و زال بفضل الله عنكم بلاءكم
رجوتم بعلم العقل فوزسعادة
وأخشى عليكم ان يخيب رجاكم
فلا فى تصانيف الاثير هدا ية
ولا فى اسارات ابن سينا شفاءكم
ولا طلعت شمس الهدى من مطالع
فأوراقها ديجوركم لا ضياءكم
ولا كان شرح الصدر للصدر شارحا
بل ازداد منه فى الصدور صداءكم
وبازغة لاضوء فيها اذا بدت
واظلم منها كالليالى ذكاءكم
وسلمكم مما يفيد تسفلا
ليس به نحو العلى ارتقاءكم
فما علمكم يوم المعاد بنافع
فيا ويلتى ما ذا يكون جزاءكم
أخذتم علوم الكفر شرعاً كأنما
فلاسفة اليونان هم انبياءكم

مرضتم فزدتم علة فوق علة
تداووا بعلم الشرع فهو دواءكم

صحاح حديث المصطفیٰ وحسانه
شفاء عجيب فليزل منه داءكم

ترجمه:

ای د هند علماؤ د ډېر وخته پورې ژوندی اوسی او د الله په فضل دی تاسو نه ستاسو بیماری لیری شي د عقل په علم باندې د اخرت د نیک بختۍ امید لرم، او ویرېږم چې ستاسو دا امید به برباد شی، نه د اثیر په تصانیفو کښې هدایت شته، او نه د ابن سینا په بندیخانو کښې، د هدایت لمر د مطالعو څخه نه دی ختلی، د دی کتابونو پاڼې تالیا سو پاره تیاری دی او رڼا نده، لا صدر شرحی کښې د سینې پراخې نشته، بلکې ستاسو سینو کښې له دی نور هم درد زیات شو، کله چې دا کتابونه د شمس بازغه بښکاره شي نو هیڅ رڼا پکښې نه وی، او د دی نه هم د شپې غوندی ستاسو ذکاء زیا نه تیاره ده، او سُلم کتاب لتور هم ړا ښکته کول کوی، او پورته خواته تاسو نشی پورته کولای، نو د قیامت په ورځ دا ستاسو علم تاسو ته هیڅ

فائده نه رسوی، نوهای أفسوس چې ستاسو بر څه جزاء
وی، تاسو د کفر علوم و نه شرعه جوړه کړی ده، داسې
ښکاری لکه چې دیونان فلاسفه ستاسو أنبیاء وی".

تاسو ناجوړه شوی یاست او مرضونو ډېر شوی دی، لو
د شرعی په علم دواء وکړی چې دا ستاسو دارو دی
د رسول الله صلی الله علیه وسلّم صحیح او یا حسن احادیث
یوه عجیبه شفا ده نو په هم دې دی ستاسو مرض لیرې
شي .

څه عجیبه دارو یې روحی بیمارانو ته وښودل نو را ځئ
ای د شرك، تقلید او بدعت بیمارانو په قرآن او حدیثو باندې
د خپلو روحی امراضو دارو وکړئ .

د تقلید رد د سلف صالحینو څلورو امامانو او نورو د امت د علماؤ د اقوالو په تأیید

ټولو سلف صالحینو، څلورو مشهورو امامانو او د اسلامی امت نامتو علماؤ د تقلید رد کړی دی چې د هغوی ځینې اقوال به د نمونې په شکل زه لوستونکو ته را نقل کړم.

په یوه روایت کښې راځی:

عن ابن عباس قال لیس منا أحد الا یؤخذ من قوله ویدع غیر النبی صلی الله علیه وسلم. رواه احمد

د عبدالله بن عباس رضی الله عنه نه روایت دی هغه وائي

چې زمونږ نه هیڅ یو کس نشته مګر د هغه ځینې خبره به اخیستل کیږی او ځینې به پرې منلو کیږی غیر د نبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه».

هلار نکته

عبدالله بن مسعود رضی الله عنه وائي:

لا یقلدن أحدکم دینه رجلاً ان آمن آمن وان کفر کفر فإنه لا أسوة فی الشر» اعلام الموقعین ص۱۷٦ ج-۲ تفسیر اضواء البیان ص۴۹۴ ج۷

ستاسو یو کس دی په دین کښې د یوه سړی څخه تقلید

نه کوی چې که هغه ایمان راوړي نو دا هم ایمان راوړي
او که هغه کافر شو دا هم کافر کیږي ځکه چې په
شرکې تابعداری نښته ده.

شیخ الاسلام ابن تیمیة وائي:

وهؤلاء الأئمة الاربعة رضي الله عنهم قد نهوا الناس عن تقليدهم في كل مايقولونه

مجموع فتاوی ص۲۱۱ ج۲۰ - د دغه څلورو امامان دي چې خلک یې د دوی په هره
خبره کښې د تقلید څخه منع کړي دي.

امام ابن قیم وائي:-

وقد نهى الائمة الاربعة عن تقليدهم و ذموا من أخذ
اقوالهم بغير حجة " اعلام الموقعين ص۱۸۱ ج۲.

څلورو امامانو (ابوحنیفة، مالك، شافعي او احمد)
د خپل تقلید څخه خلك منع کړي دي او چا چې د
هغوی اقوال بې دلیله واخیستل هغه ته امامانو بد
ویلي دي».

علامه شنقیطي وائي:

اعلم أن الائمة الاربعة رحمهم الله متفقون على منع
تقليدهم التقليد الاعمى الذى يتعصب له من يدعون
انهم اتباعهم ولو كانوا أتباعهم حقاً لما خالفوهم
فى تقليد هم الذى منعوا منه و نهوا عنه"

تفسير اضواء البيان ص۵۳۹ ج۷.

«پوه شه چې څلور امامان رحمهم الله د هغوی د تقلید په منع متفق دی داسې رو ند تقلید چې ځینی هغه متعصبین خلك يې كوی او دا دعوه لری چې مونږ د دی امامانو تابعدار يو، نو كه دوی د هغه امامانو په حقه تابعدار وای دوی به د هغوی داسې خلاف نه وُكړی چې هغوی تقلید منع كړی دی او دوی يې تقلید كوی.

امام ابو حنيفه وائي:

لاينبغی لمن لم يعرف دليلی ان يفتی بكلامی»

حجة الله البالغة ص۲۳۱.

«چا ته دا مناسب ندي چې زما دليل يې نه وی پيژندلی او زما په خبره فتویٰ وركړی».

نو اوسنی حنفيان دا امام ابو حنيفه د دی قول نه مخالف دی ځكه چې د هغه دلائل ورته په ډيرو ځايو كښې معلوم نه وی او د هغه په مذهب فتویٰ وركوی.

امام ابو حنيفه وائي:

اذا قلت قولاً وكتاب الله يخالفه فاتركوا قولی لكتاب الله.

كله چې ما څه خبره وكړه او د الله د كتاب نه مخالفه وه نو زما خبره د الله كتاب لپاره پريږدی».

چا ورته وویل که د رسول الله صلی الله علیه وسلّم قول یې مخالف وي؟

هغه وویل:

«اترکوا قولی لخبر الرسول صلّی الله علیه وسلّم.

«زما خبره د رسول الله صلّی الله علیه وسلم د حدیث لپاره هم پرېږدئ»

چا ورته وویل: که د صحابه وُ قول یې مخالف وُ.

هغه وویل:

«اترکوا قولی لقول الصحابة». فتح المجید ص۱۹۰ هدیة السلطان ص۱۹

زما قول د صحابه وُ قول لپاره هم پرېږدئ»

او د هغه حنفیانو په حال زیات افسوس دی چې صحیح حدیث ورته ورسېږي خو بیا هم د امام ابوحنیفه خبره نه پرېږدي هغه ورته وائي چې ما پرېښې ده او دوی وائي چې مونږ به تا نه پرېږدو.

امام ابوحنیفه وائي:

«إیاکم والقول فی دین الله تعالیٰ بالرأی وعلیکم باتباع السنة فمن خرج عنها ضل»

المیزان الکبریٰ للشعرانی ص۶۸ ج۱

«تاسو ځان وساتئ د الله تعالیٰ په دین کښې د رأیي نه

او تاسو هر و مرو د سنتو اتباع وکړئ او ځوک چې د سنتو څخه ووت گمراه شو.

امام مالک رح وائي :

"ما منا الا راد و مردود علیه الا صاحب هذا القبر صلی الله علیه وسلم". فتح المجید ص۱۹۱

"زمونږ نه هیڅ یوکس نشته مگر هغه باندې خپله خبره بېرته وا پس کېږی او نه منل کېږي غیر د دی قبر والا نه یعنی د نبی کریم صلی الله علیه وسلم قبر ته ئې اشاره وکړه".

امام مالک وائي :

"انما انا بشر أخطئ وأصیب فانظروا فی رأیي فکل ما وافق الکتاب والسنة فخذو به وکل مالم یوافق الکتاب والسنة فاترکوه". تفسیر اضواء البیان ص۲۹ ج۷-۶

"بی شکه زه بشر یم کله خطا کېږم او کله حق ته رسېږم نو زما رایه وگورئ زما هره رایه چې د قرآن او حدیثو سره موافقه وه نو وائي خلئ او کومه چې د قرآن او حدیثو سره موافقه نه وه نو پرې ئې ږدئ".

امام شافعی رح وائي :

مثل الذی یطلب العلم بلا حجة کمثل حاطب لیل یحمل حزمة حطب وفیه افعیٰ تلدغه وهو لایدری».

اعلام الموقعین ص ١٨١ ج - ٣

«د هغه چا مثال چې د بې دلیله علم طلب کوی د هغه چا په شان دی چې د شپې خاشاك را ټولوی یوه ګیډۍ راواخلی او په هغې کښې ماروی هغه یې وچیچی او دا پرې نه پوهیږي».

همدارنګه وائې:

اذا صح الحدیث فهو مذهبی» تفسیر اضواء البیان ص ٥٤٤ ج - ٧

کله چې حدیث صحیح ثابت شو نو همدا زما مذهب دی».

همدارنګه امام شافعی وائې:

«أجمع المسلمون علی ان من استبانت له سنة رسول الله صلی الله علیه وسلم لم یکن له ان یدعها لقول احد من الناس».

اعلام الموقعین لإبن القیم ص ٧ ج - ١

مسلمانانو پدی اجماع کړیده چې چا ته د رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت سنکاره شونو هغه ته دا روا نده چې دغه سنت په خلکو کښی دیو چا د قول له امله پریږدي».

امام شافعی وائې:

«إذا صح الحدیث بما یخالف قولی فاضربوا بقولی الحائط»

وإذا رأيت الحجة موضوعة على الطريق فهي قولي" .

مجموع فتاوى ص ۲۱۱ ج ۲۰

"کله چې صحیح حدیث راغی او زما دقول مخالف وي نو زما خبره په دیوال وولئ او کله چې تا دلیل ولیده چې په لار کې پرته ده نو هم دغه زما قول دی".

امام احمد وائي :

"لا تقلدني ولا تقلد مالكاً ولا الثوري ولا الأوزاعي وخذ من حيث أخذوا".

وقال : "من قلة فقه الرجل ان يقلد دينه الرجال".

اعلام الموقعين ص ۱۸۲ ج ۲ . مجموع فتاوی ص ۲۱۲ ج ۲۰

زما تقلید هم مه کوئ او د مالك سفیان ثوري او اوزاعي تقلید هم مه کوئ او د هغه ځای څخه دین واخله چې هغوی اخیستی (قرآن او حدیثو څخه) او وائي چې د یوه سړي د ناپوهۍ او فقاهت د کموالی څخه دا هم ده چې خپل دین د سړیو نه تقلیدوي .

امام احمد وائي :

عجبت لقوم عرفوا الإسناد وصحته ويذهبون إلى رأي سفيان والله تعالى يقول : "فليحذر الذين يخالفون عن

أمره أن تصيبهم فتنة او يصيبهم عذاب أليم، أتدري ما الفتنة ؟ الفتنة الشرك. لعله إذا رد بعض قوله أن يقع في قلبه من الزيغ فيهلك " فتح المجيد ص۴۴۶

" زه هغه قوم ته تعجب کوم چې سند او د سند صحت يې پېژندلی دی او بيا د سفيان رأيې پسې ځي او الله تعالیٰ فرمايي: هر و مرو دې و وېرېږي هغه کسان چې د رسول الله صلی الله عليه وسلم د طريقې او حکم څخه مخالفت کوي چې دوي ته به فتنه ورسېږي او يا به ورته دردناك عذاب ورسېږي" ايا ته پوهېږې چې فتنه څه شی دی ؟ فتنه شرک دی.
کېدای شي چې د رسول الله صلی الله عليه وسلم ځيني خبری رد کړي (قبولې او عملي يې نکړي) نو دده په زړه کښی به کوږ والی پيدا شي او هلاک به شی ".

نو دا هغه غلو امامان دي چې د دوی مقلدين يې په هر څه کښی تقليد کوي که صريح نص د قرآن کريم او صحيح حديث هم راشي او د دوی د امام خبره د دغه نص څخه مخالفه وي نو دوی نص پرېږدي او د امام خبره اخلي او يا د امام نه د پرولاندی خلکو خبره اخلي. لکه چې صاوي ويلي دي چې زمونږ د امام خبره د قرآن کريم يا حديث او يا د اجماع څخه هم مخالفه وی نو مونږ به دا د هواړه پرېږدو او د امام خبره به اخلو. نو همدغه

تقلید شرک دی او د همدې تقلید څخه مونږ ه خلور واړه اماما نو منع کړي يو . همدارنګه داسلامي امت نورو علماؤ هم تقلید منع کړیدی .

ابو عبدالله بن خوازمنداد البصری وائي :

والتقليد فى دين الله غير صحيح و كل من اوجب الدليل عليك اتباع قوله فأنت متبعه والإ تباع في الدين مسوغ والتقليد ممنوع • اعلام الموقعين ص۱۷۸ ج ۲

دالله په دین کښی تقلید صحیح ندی او هر هغه څوك چي په تا باندی دلیل د (قرآن او حدیث) څخه د هغه د قول اتباع لازمه کړي نو ته د هغه متبع يې او اتباع په دین کښی رواده او تقلید منع دی .

عبدالله بن معتمر وائي :

«لا فرق بين بهيمة تنقاد و انسان يقلد » .

تفسیر اضواء البیان ص۴۹۴ ج ۷ اعلام الموقعين ص۱۳۶ ج ۲

« د هغه حیوان او چارپای په منځ کښی چي پری پکښی وي او څوك يې راښکاږي او د هغه انسان چي تقلید کوي هیڅ فرق نشته » .

ابن عبد البر د مزنی قول داسی را نقلوي :

«يقال لمن حكم بالتقليد هل لك من حجة فيما حكمت به؟

فإن قال نعم أبطل التقليد لأن الحجة أوجبت ذلك عنده لا التقليد ، فإن قال حكمت به بغير حجة قيل له فلم أرقت الدماء وأبحت الفروج وأتلفت الأموال وقد حرم الله ذلك إلا بحجة ، قال الله عز وجل (إن عندكم من سلطان بهذا) اى من حجة بهذا » .

تفسير اضواء البيان ص ٤٩٧ ج ٢

چاچې په تقليد يو حكم وكړ بايد ورته وويل شي چې ايا ته چې په څه شي حكم وكړ څه دليل درسره وو ؟ كه يې وويل چې: هو ! نو تقليد يې باطل كړ ځكه چې دليل دا حكم واجب كړ نه تقليد . اوكه وي ويل چې ما بې دليله حكم وكړ نو بايد ورته وويل شي چې ولې دې (بې دليله حكم) وينې توى كړې او فرجونه (ښځې) دې روا كړې او مالونه دې لوټ كړل حال دا چې دا كار الله تعالىٰ بې دليله حرام كړى دى . الله فرمايلي دي « ايا تاسو سره پدى څه دليل شته » .

علامه محمد بن اسماعيل الأمير اليمانى وائي :

علام جعلتم ايها الناس ديننا — لأربعة لا شك فى فضلهم عندى
هم علماء الدين شرقاً ومغرباً — ونور عيون الفضل والحق والزهد
ولكنهم كالناس ليس كلامهم — دليلاً ولا تقليدهم فى غد يجدى

ولازعموا حاشاهم أن قولهم . دليل فيستهدى به كل مستهدى

"ای خلکو تاسو پرکوم دلیل دازمونږ دین هغوخلوړ و

امامانو پورې تړلی دی چې زما په نزد د هغوی په فضیلت

کښې هیڅ شک نشته هغوی په مشرق او مغرب کښې د دین

علماء دی او د فضیلت، حق او زهد د سترګو رڼا ده، لکن

دوی هم دنوړو خلکو غوندی دي چې د هغوی خبره دلیل

ندی او نه ئې تقلید سباوڅې لپاره څه ګټه لری او دی امامانو

داهم نه دي ویلي چې زمونږ قول داسې دلیل دی چې هرڅوک

پرې هدایت مومي".

ملا علی القاری حنفی وائي :

"لا یجب علی أحد من هذه الأمة أن یکون حنفیاً اومالکیاً

اوشافعیاً اوحنبلیاً". بحوالة هدایة السلطان ص١٦

پدی امت کښې هیچا باندی دالازم ندي چې یادی حنفی

وي او یادی مالکی وي او یادی حنبلي وي".

د حنفی مذهب مشهور عالم ابن همام د حنفی فقهې په

اصولو "التحریر" کښې لیکی :

"ان التزام مذهب معین غیر لازم علی الصحیح لان

التزامه غیر ملزم اذ لا واجب إلا ما أوجبه الله ورسوله

ولم یوجب الله ولا رسوله علی احد من الناس أن یتمذهب

على مذهب رجل من الأئمة فيقلده في دينه في كل ما يأتي ويذرون غيره ".

حوالة هدية السلطان ص۱۵

"صحيح خبره داده چې ديوه تاکلي مذهب لازمګنل په خان باندې ضروري ندي ځکه چې د لازم ګڼل لازم شوي ندي ځکه چې واجب نشته مګر هغه چې الله تعالیٰ واجب کړي وي او د الله تعالیٰ رسول واجب کړي وي، او د الله تعالی واجب کړي او نه د هغه رسول چې يو څوک دې د امت ديوه سړي په مذهب وي او په دين کښې دې په هر څه کښې د هغه تقليد کوي او د نورو سړو چې څه وي هغه دې پرېږدي "

علامه خجندی ليکي :

"وما كفر غالب من كفر من الأولين والآخرين إلا بالتقليد للأحبار والرهبان والمشايخ والآباء" .

هدية السلطان ص۸

"د مخکښينو او وروستنيو څخه زيات خلك چې کافر شوی دي هغوی د علماؤ، پيرانو، مشايخو او پلرونو په تقليد کافر شوي ؤ "

خجندی بل ځای کښې ليکي :

"ولكن الأسف ألف أسف من المقلدين المتأخرين والمؤلفين الذين سودوا الدفاتر وقد ظنهم الناس أنهم علماء مجتهدون معصومون فهم قد الزموا الناس تقليد واحد من الأئمة الأربعة ومذاهبهم المعروفة فبعد الإلتزام حظروا الأخذ والعمل بقول غيره كانهم جعلوه نبيا مرسلاً مطاعاً" هدية السطان ص٩

"د ور وستنيو هغو مقلد ينواو مؤلفينو په هكله زړخله افسوس دی چې كتابونه يې ډك كړيدی او خلك پرى ګمان كوي چې هغوى علماء او معصوم مجتهدين دي ځكه چې دوى دخلكو دامامانو تقليد اومعلوم مذهبونه په خلكو لازم كړيدي او بيا يې دنورو خلكو قول اخيستل او په هغې عمل كولو څخه خلك ويرولي دي نو دا داسې شو لكه چه دغه امام نه يې رالېږل شوى نبي جوړ كړى وي چې د هغه اطاعت كېږي".

همدارنګه علامه خجندي په خپله رساله "هدية السلطان كښې ليكي :

"وأما المذاهب فهي اراء أهل العلم وافهامهم فى بعض المسائل واجتهاداتهم وهذه الأراء والإجتهادات والفهوم لم يوجب الله تعالىٰ ولا رسوله على احد اتباعها، فإن فيها

الصواب والخطأ. ولا صواب خالصاً إلا ما ثبت عن رسول الله صلى الله عليه وسلم وكثيراً ما ذهب الأئمة إلى مسألة فبان لهم الحق في غيرها فرجعوا عنها

هدية السلطان صـ٦

دا مذاهب د علماؤ رأيې او پرځينو مسائلو کښې د هغوی فهم او اجتهادونه دي او ددی رأيو او اجتهادونو او پوهې تابعداري پر هيچا باندې نه الله تعالى اونه د هغه رسول واجبه کړېده ځکه چې پدی کښې حق تر رسېدل هم شته او خطا کېدل هم شته او حق تر رسېدل يوائې په هغو احاديثو کښې دي چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه ثابت شوي وي او د پرخلي امامان يوی مسألې خواته تللی دي او بيا ورته حق په بل ځه کښې سنکاره شويدی نو د هغې مسألې څخه يې رجوع کړېده.

بيا علامه خجندی ليکی :

"فدين الإسلام دين واحد لا مذاهب فيه ولا طرق يجب اتباعها إلا طريق محمد صلى الله عليه وسلم وهديه".

هدية السلطان صـ٦

"نو د اسلام دين يودی نه پکښې دا سی مذهبونه شته اونه پکښې دا سی طريقې چې د هغی تابعداري واجبه وي پرته

د محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم د طریقې اولاري ځغ ".

شیخ الاسلام ابن تیمیهؒ وائي :

"ولیس لأحد أن ینصب للأمة شخصاً یدعوإلی طریقته ویوالی ویعادی علیها غیر النبی صلی الله علیه وسلم ولا ینصب لهم کلاماً یوالی علیه ویعادی غیر کلام الله ورسوله وما اجتمعت علیه الامة بل هذا فعل اهل البدع الذین ینصبون لهم شخصاً اوکلاماً یفرقون به بین الأمة".

مجموع فتاوی ص ۱٦٤ ج ۲۰

"هیچا ته دا روا ندي چي امت ته یو شخص ودروي او خلک د هغه طریقې ته رابلي او د هغه پر طریقه باندې د خلکو سره دوستي او دښمني کوي پرته د رسول کریم صلی الله علیه وسلم څخه او نه ورته دا روا دي چي یوه خبره ورته وټاکي او په هغې باندې دوستي او دښمني کوي پرته د الله او د هغه د رسول د خبرو څخه . او امت پدی اجماع کړیده چي دا کار د بدعتیانو دی چي یو شخص یا یو کلام خلکو ته ودروی او د امت په منځ کښي پری جدائي راوړي ".

او شیخ الاسلام ابن تیمه وائي :

"ولا یجب علی أحد من المسلمین التزام شخص معین غیر الرسول صلی الله علیه وسلم فی کل ما یوجبه اویخبربه بل کل

احد من الناس يؤخذ من قوله و يترك إلا قول الرسول صلى الله عليه وسلم ". مجموع فتاوى ص۲۰۹ ج-۲۰

• په هيڅ يوه مسلمان باندې ديوه ټاکلي شخص د مذهب تابعداري لازمه نده پرته د رسول الله صلى الله عليه وسلم د تابعدارۍ څخه په هر څه کښې چې واجبوي ئې او يا مونږ ته خبر راکوي بلکې د رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه پرته د هر چا خيني خبرې اخيستل کېږي او ځيني پرېښوول کېږي ".

علامه ابن قيم په خپل کتاب اغاثة اللهفان ص۱۲۵ ج-۱ کښې ليکي:

"و من كيد الشيطان امرهم بلزوم زى واحد ولبسة و هيئة و مشية معينة و شيخ معين وطريقة مخترعة ومذهب معين ويفرض عليهم لزوم ذلك بحيث يلزمونه كلزوم الفرائض فلا يخرجون عنه ويقدحون فيمن خرج عنه و يذمونه كأكثر مقلدة المذاهب المعينة واصحاب الطرق المتنوعة من الصوفية الخرافية كالنقشبندية والقادرية والسهروردية والشاذلية والتيجانية وغيرهم فالحذر الحذر مما هم عليه من التعصب والتقليد ".

• دا هم د شيطان د چلونو او دوکو څخه يو چل دی چې خلکو ته ئې امر کړی چې يو رنګ طريقه او لباس او يو

معين هيئت او تگ او تاکلي شخص او د ځانه جوړه شوې طريقه او تاکلي مذهب لازم وګڼي او د دې اتباع پرې داسې لازمه وګڼي لکه چې د اسلام د فرائضو اتباع لازمه ده ، نو د دې طريقو او مذهبونو څخه نه . وځي او څوک چې ورڅخه ووتل هغه باندې تهمت لګوي او بد يې ګڼي . لکه د ډېر د معينو مذهبونو مقلدين او د مختلفو طريقو والا د خرافي صوفيانو څخه لکه نقشبنديان، قادريان ، سهروردیان شاذليان، تيجانيان او داسې نور . نوکوم تعصب او تقليد چې دوی کوي لــد ېنه د ډېره پــه کلکه ورره پكار ده ،،

علامه خجندی وايي :

• فيا ايها المسلمون إذا قلدنا مذهب رجل وبلغنا حديث الرسول المعصوم صلى الله عليه وسلم الذى فرض الله تعالى علينا طاعته وتركنا حديثه صلى الله عليه وسلم واتبعنا ذلك الرجل ومذهبه فمن أظلم منا وما عذرنا يوم يقوم الناس لرب العلمين . فمن يتعصب لواحد معين غير الرسول صلى الله عليه وسلم ويرى أن قوله هو الصواب الذى يجب اتباعه دون الأئمة الآخرين فهو ضال جاهل بل قد يكون كافراً يستتاب فإن تاب فبها وإلا قتل ، . هدية السلطان ص۱۳

• نو اى مسلمانانو ! کله چې مونږ د يوه سړي د مذهب

تقلید وکړ او د معصوم رسول الله صلی الله علیه وسلم حدیث مونږ ته ور سید ، هغه رسول چې الله تعالیٰ په مونږ باندې د هغه منل فرض کړیدی ، او مونږ پدې تقلید د هغه صلی الله علیه وسلم حدیث پریښود او د غه سړي او د ده د مذهب تابعداري مو وکړه نو مونږ نه به څوک زيات ظالم وي او په هغه ورځ به زمونږ ه عذر څه وي چې خلک به د عالمیانو رب په مخ کښې ولاړ وي نو چا چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه پرته دیوه تاکلي شخص لپاره تعصب وکړ او دائې نظر وُ چې داد ده قول هغه حق ته رسیدلی دی چې په مونږ يې تابعداري لازمه ده که نور امامانو څخه پرته نو دا گمراه او جاهل دی بلکې کله کله داسړی داسی کافر دی چې د توبې کولو طلب به ورڅخه وشي که توبه ئې وویسته سنه ده که نه نو وبه وژل شي » .

همدارنګه یو شاعر وائي :

ما الفرق بين مقلد في دينه راضٍ بقائده الجهول الحائر
وبهيمة عمياء قاد زمامها أعمىٰ على عوج الطريق الجائر

رياض الجنة في الرد على اعداء السنة للشيخ مقبل بن هادی الوداعی

د هغه مقلد چې په خپل دين کښې تقليد کوي او په خپل نا پوهه او حيران مشر راضي وي او د هغه روند چارپای

او د نګرچې د هغه واکې د راندہ په لاس کښې وي او په کړو وړو ولاړ وي روان کړی وي څه فرق دی .

امام ابن حزم وائي :

واهرب عن التقليد فهو ضلالة　　ان المقلد فى سبيل الهالك

د تقليد نه وتښته ځکه چې دا ګمراهي ده او مقلد د هلاکت په لاره کښې دی .

مولانای روم د تقليد په باره کښې وائي :

ګرچه عقلت سوی بالا می پرد　　مرغ تقليدت به پستی می چرد

منکر آن با شد که تقليدی بود　　دين احمد راز تحقيق بود

مثنوی

که ستا عقل　　هرڅومره پورته الوزي خود تقليد مرغ دې لاندې په ښکته څرېږي ، منکر هغه وي چې تقليد کوي د محمد صلى الله عليه وسلم دين د تحقيق راز دی .

علامه شنقيطي وائي :

" و أما مقلدوه فقد ترك النظر في كتاب الله وسنة رسوله واعرضوا عن تعلمها اعراضاً كليا مع يسره و سهولته و نزلوا أقوال الرجال الذين يخطئون ويصيبون منزلة الوحى المنزل من الله " .

تفسير اضواء البيان ص ٣٥٨ / ج - ٧

"د ائمه ؤ مقلدينو د الله تعالى په كتاب او د هغه د رسول په سنتو كښي نظر پرېښى دى او ددى د وار و د زده كړى څخه ئې بالكل اعراض كړى د ى سره ددې چې د ا قرآن او حديث د پراسان دي او د غو مقلدينو د هغه خلكو چې خطا كېږى او حق ته رسېږي د هغوى اقوال ئې د الله تعالى له لوړې د وحى درجې ته رسولي دي".

او علامه شنقيطي وائي :

" فالذين يقولون من الجهلة المقلدين هذا حلال و هذا حرام و هذا حكم الله ظناً منهم ان اقوال الإمام الذى قلدوه تقوم مقام الكتاب والسنة و تغنى عنهما و ان ترك الكتاب والسنة والإكتفاء بأقوال من قلدوه اسلم لدينه اعمتهم ظلمات الجهل المتراكمة عن الحقائق حتى صاروا يقولون هذا ". تفسير أضواء البيان ص ٤٧٥ ج - ٧

"نو هغه جاهل مقلدين چې وائي دا حلال دي او دا حرام دي او دا د الله حكم دى پدې گمان چې د دغه امام اقوال چې دوى ئې تقليد كړى دى د قرآن او حديثو په ځاى كښې ودرېږى او قرآن او حديثو ته ضرورت نشته او د قرآن او حديثو پرېښوول او د هغه خلكو اقوال چې دوى ئې تقليد كړى هغه كافى دى او دده د ين د سالم پاتې كېدو لپاره سنه پوره دى

دوی دجهل کبنو تیارو دحقائقو څخه راانده کړیدی تردی چې دوی داسی خبری کوي».

داوسنی عصرنامتوعالم سید سابق وائي:

«وبالتقليد والتعصب للمذاهب فقدت الأمة الهداية بالكتاب والسنة وحدث القول بانسداد باب الإجتهاد وصارت الشريعة هي اقوال الفقهاء وأقوال الفقهاء هي الشريعة».

فقه السنة ص ۱۳ ج ۱

«په تقليد او د مذاهبولپاره په تعصب باندې امت د كتاب الله اوسنة الرسول هدايت ورك كړ، او داخبره راپيداشوه چې داجتهاد دروازه بنده ده او شريعت دفقهاؤ اقوال وګرځېدل او دفقهاؤ اقوال شريعت وګرځېده».

هدارنګه نورودېروعلماؤ په تقليد باندې ردونه ليکلي دي چې د ټولو رانقلول به دلته داوږدوالي سبب وګرځي.

دېرناپوهه اوجاهلان داوائي چې محدثين لکه امام بخاری مسلم، ترمذی اوداسې نور مقلدين وو حال داچې داخبره بالکل غلطه ده ځکه چې محدثين مقلدين نه وو بلکې هغوی په خپلو کتابونو کښې داسې احاديث رانقل کړيدي چې هغه دخلورواړو مذهبونو مخالف دي، او هيڅ يوه محقق داندي ليکلي چې هغوی مقلدين وو بلکې علماء وائي چې هغوی

مقلدين نه وولکه چې شيخ الإسلام ابن تيميه وائي :

* اما البخاری وابوداود فإمامان فی الفقه من اهل الاجتهاد وأما مسلم والترمذی والنسائی وابن ماجة وابن خزيمة وابويعلی والبزاز ونحوهم فهم علی مذهب أهل الحديث ليسوا مقلدين لأحد بعينه من العلماء .

مجموع فتاوی ص ٤٠/٢٠

* بخاری او ابوداود په فقه کښې امامان وو او مجتهدين وو او مسلم ، ترمذی ، نسائی ، ابن ماجه ، ابن خزيمة ، ابويعلی بزاز او داسې نور د اهل حديثو په مذهب وو ، او په علماؤ کښې ديوه تاکلی شخص مقلدين نه وو .

نو د اهل حديثو مذهب د عامو محدثينو مذهب دی او دا يو داسې مذهب دی چې د قرآن او حديثو په دليل ثابت ولاړ دی او اهل حديث چا ته دا نه وائي چې زمونږ د علماؤ خبره ومنئ بلکې ورته وائي چې د قرآن او د هر صحيح غير مجروح حديث چې د نسخې او تخصيص دليل پکښې نوي تابعداري وکړئ ، نو څوک چې اهل حديثو سره بغض کوي هغوي د حديثو سره بغض کوي ، او امام ابن قيم داسې خلکو ته وائي :

يا مبغضا اهل الحديث وشاتما ابشر بعقد ولاية الشيطان
اوماعلمت بأنهم انصار دين الله والإيمان والقرآن

او ماعلمت بأن انصار الرسو ل هم بلاشك ولا نكران
هل يبغض الأنصار عبد مؤمن أو مدرك لروائح الإيمان

القصيدة النونية

"ای اهل حدیثو سره کینه او بغض کوونکیه او هغوبیته کنځلی کوونکیه ته پدی پوه شه چې تا د شیطان سره دوستی شروع کړیده، ایا ته نه پوهیږی چې اهل حدیث د الله د دین ایمان او قرآن انصار دي ایا ته پدې نه پوهیږی چې دوی بې شکه او بې انکاره د رسول الله صلی الله علیه وسلم انصار دي ، ایا داسی یوبنده د انصارو سره بغض کوي چې هغه مؤمن وي او یا ئې د ایمان بوی میندلی وی."

نو اهل حدیث هغه خلک دي چې په قرآن او حدیثو عمل کوي اوحدیث د رسول الله صلی الله علیه وسلم حدیثو او قرآن دواړو ته ویل کیږي الله تعالی په قرآن هم د حدیثو اطلاق کړیدی لکه چې فرمائي : «فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ»

"نو په کوم حدیث به وروسته د قرآن نه دوي ایمان راوړي".

ابو محمد هبة الله بن الحسن الشيرازي وائي :

عليك بأصحاب الحديث فإنهم على منهج للدين مازال معجماً
وما النور إلا في الحديث وأهله اذا ماد جا الليل البهيم و أظلما

تا ته دا پکار ده چې د اهل حدیثو سره ملگری شی ځکه چې

دوی همېشه لپاره ددین ترجماني کوي ، او کله چې تېه تیاره شپه را وخېژي نو بیا ر ناښتنه دی مګر په حدیثو کښې ده او په اهل حدیثو کښې ده ".

۱ داسلام یو شاعر وائي :

تمسك بحبل الله واتبع الهدیٰ ولا تك بدعياً لعلك تفلح

ولذ بكتاب الله والسنن التی اتت عن رسول الله تنجو وتربح

ودع عنك اراء الرجال وقولهم فقول رسول الله ازکی وأرجح

ولا تك فی قوم تلهو بدینهم فتطعن فی اهل الحديث وتقدح

إذا ما اعتقدت الدهر یا صاح هذه فأنت علی خیر تبیت و تصبح

* دالله په رسۍ منګولی ولګوه او د هدایت تابعداری وکړه او بدعتی کېږه مه دی لپاره چې کامیاب شی او د الله په کتاب او هغو سنتو لذت حاصل کړه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه راغلی دی نو خلاصی به ومومی او خوشحاله به شی ، او د خلکو رائي او خبري پرېږده ځکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم خبره ډېره پاکه او راجح ده . او د هغه قوم څخه مه کېږه چې د خپل دین څخه غافل دي او داسې مه کېږه چې اهل حدیثو ته بد وائي او تهمت پرې لګوي ، که ستا ټوله زمانه د غسې پاکه عقیده وه نو ستا سهار او بېګا به په خیر کښې وي ".

ابو محمد هبة الله بن الحسن الشیرازی وائي :

واعلى البرايا من إلى السنن اعتزى
واعمى البرايا من إلى البدع انتمى
ومن ترك الآثار ضلل سعيه
وهل يترك الآثار من كان مسلماً

په خلکو کښې اوچت اوغوره خلک هغه دي چې د پیغمبر سنتونه ئې ځان منسوب کړي وي ، او په خلکو کښې ړانده هغه دي چې بدعاتو ته منسوب وي (مبتدعین وي) -

یو بل شاعر وائي :

لا ترغبن عن الحديث وأهله فالرأى ليل والحديث نهار

" د حدیثو او اهل حدیثو نه مخ مه اړ وه ځکه چې رایه شپه او حدیث ورځ ده "

یعنې حدیث داسې پاکه او روښانه لار ده لکه چې ورځ رڼا ده . او د حدیثو مقابله کښې د بل چا خبره او رایه داسې تیاره او توره ده لکه شپه چې توره ده .

الله تعالی مونږ پدې مامور کړي یو چې د وحی تابعداري وکړو او هغه خلک چې د وحی تابعداري کوي هغوی به په دنیا کښې د ضلالت او بې لارې کېدو نه بچ وي او په آخرت کښې به د شقاوت او بدبختۍ نه نجات مومي او هیڅ ویره او غم به پرې نه وي . الله تعالی فرمائی :

"فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ" - البقره ۳۸

"که تاسو ته زما له لوري هدایت راغې نو چا چې زما د هدایت تابعداري وکړه په هغوی به نه وېره وي او نه به غمجن وي".

او بل ځای کښې الله تعالیٰ فرمائي :

"فإما يأتينكم مني هدى فمن اتبع هداى فلا يضل ولا يشقى".

"که تاسو ته زما له لوري هدایت راغی نو چا چې زما د هدایت تابعداري وکړه نو نه به ګمراه شي او نه به بدبخته شي".

په دې دواړو آیتونو کښې الله تعالیٰ د هدایت تابعدار و ته زیری ورکړی چې د ضلالت، شقاوت، وېرې او غم څخه به خلاص شي، او هدایت د وحی تابعدارۍ ته ویل کېږي او وحی عبارت د قرآن او حدیث څخه دي ځکه چې الله تعالیٰ رسول الله صلی الله علیه وسلم ته فرمائي :

"قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُم بِالْوَحْيِ". (الأنبياء - ٤٥)

"ورته ووایه چې زه تاسو یوازې په وحی وېروم".
تفسیر اضواء البیان د مخکښنیو دوه آیتونو په تفسیر کښې داسې لیکي :

"ولاشك ان انتفاء الضلال والشقاوه والخوف والحزن عن متبعي الوحي المصرح به في القرآن لايتحقق فيمن يقلد عالماً ليس بمعصوم، لايدري أصواب ماقلده فيه ام خطأ في حال كونه معرضاً عن التدبر في كتاب الله وسنة رسوله صلى الله عليه وسلم ولاسيما إن كان يظن أن اراء العالم الذي قلده كافية مغنية عن كتاب الله وسنة رسوله صلى الله عليه وسلم"

تفسيراضواء البيان ص ٤٨٢ ج-٧ ص ٤٨٣ ج-٧

"پدی کښی شک نشته چې دوحی د تابعدارانو څخه چې کومه گمراهي شقاوت، ویره او غم په قرآنکریم کښی نفی شوی دا دهغه چاليپاره نشی کېدای چې دیوه داسی عالم تقلید کوي چې هغه معصوم ندی او دا مقلد نپوهېږی چې په کومه مسأله کښی ده دچا تقلید کړیدی دا مشرئي په هغې کښی حق ته رسېدلی دی او که خطا شویدی په داسی حال کښی چې ده دالله تعالی دکتاب او دهغه درسول دسنتو څخه اعراض کړیدی، خصوصاً هغه وخت چې دا مقلد گمان کوي چې ده دچا تقلید کړیدی ده ته دهغه رايي بس دي او دالله تعالی کتاب او دهغه درسول سنت ته څه ضرورت نه پاتې کېږي"

نومونږ همدا وایو چې ای خلکو راځئ دوحی تابعداري

وکړو ځکه چې دوحی نه غیر بل هیڅ شی کېنې هدایت نشته او وحی کېنی فقط دوه شیان دی چې یو قرآن دی او بل نبوی احادیث دي ځکه چې د نبی کریم صلی الله علیه وسلم د وفات څخه وروسته وحی بنده شو یده او دهغه نه وروسته په امت کېنې هیڅ یا ته وحی نده شوی او نه به وروسته وشي ، هر کله چې وحی نه راځی نو په امت کېنې داسی معصوم څوک نشته چې دهغه ټولې خبرې دی صحیح اوحق ته رسیدلی وي بلکې د امت هرڅوک به کله خطا کېږي او په خطا به مأجور وی او کله به حق ته رسیږي لکن مونږ باندې دچا اقوالو پسی تلل لازم ندي بلکې نا روا دي . نو په همدې ګناه مونږ باندې علماء سوء او باطل پرست خلک دول دول نومونه ږدي او غواړي چې خلك د حق د قبول څخه منع کړي .

نو ځکه امام ابن قیم وائي :

اسماء سمیتم بها اهل الحدیث	وناصري القرآن والإیمان
سمیتموهم انتم وشیوخکم	بهتا بها من غیر ما سلطان
وجعلتموها سبة لتنفروا	عنهم کفعل الساحر الشیطان
ما ذنبهم والله إلا أنهم	اخذوا بوحی الله والفرقان
وابوا بأن یتحیزوا لمقالة	غیر الحدیث ومقتضی القرآن
وابوا ید ینوا بالذی دنتم به	من هذه الأراء والهذیان

القصيدة النونية

هسې نوموړ دي چې تاسو په اهل حديثو اود قرآن او ايمان په امداديانو ايښې دي تاسو اوستاسې مشرانو پرې بې دليله په تهمت دانوموړ ايښي دي ، اوبيامودا نومونه كنځل كرځولى دي او دا ددى لپاره چې خلك پرې متنفركړئ ستاسو دا كار دجوګى ساحراوشيطان په څېر دى ، والله چې داهل حديثو بله ګناه نشته مګر داچې هغوى دالله وحي او قرآن اخيستى دى او ددى نه انكار كوي چې دقرآن دمقتضى اودحديثونه غيرد بل چاخبرې ومنى ، اوهغوى ددغه دين چې تاسو ئې كوئ چې هغه دخلكو رأى او باطلې خبرى دي دهغه انكار كوي ".

نوموړ يواځې اويواځې خلكوته داوايوچې دالله تعالى كتاب ومنئ اود الله تعالى درسول محمد صلى الله عليه وسلم احاديث ومنئ اوداخبره داسلام دښمنانو باندې ډېره بده لګېږي نوبيا ورسره څه دليل نوي نوكله وائي چې دا وهابيان دي اوكله وائي چې دامذهب نه مني اوكله څه اوكله څه وائي او پدې نومونو غواړي چې خلك له حق څخه بندكړى اود صحيحي عقيدې اوصحيح دين څخه ئې متنفركړي ، موښ وايوچې موږ مؤمنان اومسلمانان يو يواځې قرآن اوحديث

متو او د قرآن او حدیثو خلاف خبره چې د هرچا وي مونږ يې منلو ته تیار نه یو نو که د غه رنګ خلکو ته تاسي وهابیان وائي نو وهاب د الله نوم دی او مونږ د الله بندګان یو نو مونږ ښیا وهابیان یو لکه چې یو شاعر وائي :

إن كان تابع احمد متوهباً ۝ فأنا المقر بأ ننی وهابی

انفی الشريك عن الإله فليس لی ۝ رب سوی المتفرد الوهاب

لا قبة ترجیٰ ولا وثن و لا ۝ قبر له سبب من الأسباب

كلا ولا حجر ولا شجر ولا ۝ عين ولا نصب من الانصاب

ايضا ولست معلقا لتميمة ۝ اوحلقة اودعة او ناب

لرجاء نفع اولدفع بلية ۝ الله ينفعنی و يدفع ما بی

والإبتداع وكل امر محدث ۝ فی الدين ينكره اولوا الالباب

أرجو بأنی لا أقارىه ولا ۝ أرضاه ديناً وهو غيرصواب

ترجمه : که د محمد صلی الله علیه وسلم تابعدار وهابی وي نو زه پدې اقرار کوم چې زه وهابي یم زه د الله تعالی نه شریک نفي کوم نو دیوا خې وهاب رب نه سوا زما بل رب نشته نه د کومې ګومبزې نه امید کېدای شي او نه د کومې درګاه نه او نه کوم قبر د اسبابو څخه ور ترڅه سبب جوړیدای شي ۔ همدارنګه نه د کومې تیګې نه او نه د کومې ونې نه او نه د کومې چینې نه او یا بلې درګاه نه د فایدې امید کېدای شي

همدارنګه نه زه تعویذ ترم او نه کوم بند ترم او نه څه غابن غاړه کښي اچوم دی لپاره چې کوندی څه فائده به راته ورسوي او یا به راڅخه څه مصیبت لیري کړي ، بلکې یوائې الله ماته نفع رسوي او ماڅخه تکلیف لیري کوي ، هر نوی کارنه او په دین کښي له بدعت نه د عقل خاوندان انکار کوي زه امید لرم چې داسي بدعانو ته به نه زه نږدې شم او نه به ورته دین ووایم ځکه چې دا کارونه حق ندي بلکې باطل دي

ابو بکر بن عیاش وایې :

" اهل الحدیث فی کل زمان کأهل الاسلام مع اهل الادیان "

المیزان الکبریٰ للشعرانی ص ۵۷ ج - ۱ .

اهل حدیث په هره زمانه کښي داسي دی لکه اهل اسلام چې د نورو ادیانو تابعدارو سره فرق لری "

امام شافعي وایي :

" اهل الحدیث فی کل زمان کالصحابة فی زمانهم "

المیزان الکبریٰ للشعرانی ص ۷ ج - ۱ .

اهل حدیث په هره زمانه کښي داسي دی لکه صحابه چې په خپله زمانه کښي وُ ".

د اختلاف په وخت کښې

د حل لاره

هر کله چې د مؤمنانو تر منځ کښې اختلاف پیداشي نو د حل لاره يې داده چې په قرآن او حديثو به فيصله کوي.
الله تعالى فرمائي :
" يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا " .

(النسا - ۵۹)

" ای مؤمنانو ! د الله ومنئ او د الله د رسول ومنئ - او دامیرانو چې ستاسو نه وي ، که ستاسو په څه شي کښې اختلاف پيدا شو نو هغې رجوع الله او د هغه رسول ته وکړئ که تاسې په الله او د قيامت په ورځ ايمان لرئ ، دا تاسو لپاره ښه او ډېره غوره ده د عاقبت په نسبت " .
الله تعالى فرمائي چې که تاسو په الله او د قيامت په ورځ

ایمان لري نو داختلاف په وخت کښې الله او دهغه رسول یعني دالله کتاب او نبوي احادیثو ته رجوع وکړئ که په رښتیا مومن. دالله کتاب او د هغه د رسول سنت ومنل هېڅکله به زمونږ ترمنځ اختلاف پاتې نشي ، اختلاف د صحابهؤ ترمنځ هم پېښېده. لکن کله به چې هغو ته د الله تعالی دکتاب او د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو څخه دلیل وویل شو هغوې به دخپلو او یاد بل چا رایو او اقوالو پسې نه تلل بلکې د دلیل تابعداری به ئې کوله لکه د مثال په توګه :

کله چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات شو نو اوله خبره دا وه چې عمر رضی الله عنه وویل دا به څوک نه وائې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات شو لکه چې دا واقعه محدثین او مؤرخین داسې را نقلوی :

"عن ابی هریرة قال : لما توفی رسول الله صلی الله علیه وسلم قام عمربن الخطاب فقال ان رجالاً من المنافقین یزعمون أن رسول الله صلی الله علیه وسلم قد توفی وأن رسول الله صلی الله علیه وسلم والله ما مات ولکنه ذهب إلی ربه کما ذهب موسی بن عمران فقد غاب عن قومه اربعین لیلة ثم رجع إلیهم بعد أن قیل قد مات ووالله لیرجعن رسول الله صلی الله علیه وسلم

كما رجع موسى فليقطعن ايدى رجال وأرجلهم زعموا أن رسول الله صلى الله عليه وسلم مات .

السيرة النبوية لابن هشام ص ۳۰۵ ج - ٤

* ابو هريرة رضي الله عنه وائي چي كله رسول الله صلى الله عليه وسلم وفات شونو حضرت عمر رضي الله عنه ودريده او وئي ويل : ځينې منافقان داګومان كوي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفات شو حال داچې په الله قسم دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفات شوی ندی لكن هغه خپل رب ته تللی دی لكه څنګه چې موسى بن عمران عليه السلام تللی ؤ هغه دخپل قوم څخه څلوېښت (٤٠) شپې غائب ؤ اوبيا ورته راوابس شو ، او په الله قسم دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم به بيا داسې بېرته راځي لكه څنګه چې موسى عليه السلام راغلی ؤ نو د هغو خلكو خپې اولاسونه به غوڅ كړي چې وائي : رسول الله وفات شوی دی " .

لكن حضرت ابوبكر رضي الله عنه چې كله خبر شو نو د رسول الله صلى الله عليه وسلم دليدلو لپاره د عائشې رضي الله عنها كورته ننوت او كله ئې چې وليد چې هغه وفات شوی . . . . . نو بيا راووت او حضرت عمر رضي الله عنه ته ئې وويل : چپ شه ؛ هغه چپ نشو بيا ابو بكر رضي الله عنه خلكو ته مخ كړ

اوحمد وثنائي وويله بيائي وويل :

« ياايها الناس إنه من كان يعبد محمداً فإن محمداً قد مات ومن كان يعبد الله فإن الله حي لا يموت » .

« ای خلکو که چا د محمد صلی الله علیه وسلم عبادت کاوه نو محمد صلی الله علیه وسلم وفات شو او که چا د الله عبادت کاوه نو الله ژوندی دی او نه مړکیږي » .

بیائي دا آیت ولوست :

« وما محمد إلا رسول قد خلت من قبله الرسل أفإن مات او قتل انقلبتم على اعقابكم ومن ينقلب على عقبيه فلن يضروا الله شيئا وسيجزي الله الشاكرين » . آل عمران - ١٤٤

« محمد ندی مګر رسول دی له ده نه مخکښی رسولان تېر شوي دي . ایا که مړ شو او یا ووژل شو نو تاسو به وروسته ګرځئ ؟ او څوک چې وروسته وګرځېده (مرتد شو نو هیڅکله الله ته ضرر نشي رسولی او ژر دی چې الله به شکر کوونکو ته بدله ورکړي »

نو کله چې عمر رضی الله عنه دا آیت واورېده نو حیران شو او په ځمکې را پرېوته او وئي ویل :

« عرفت أن رسول الله صلی الله علیه وسلم قد مات » .

"زه پدې پوه شوم چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات شویدی".

عمر رضی الله عنه چې کله آیت وا وریدو نو سمدستي د خپلې رائي او قول څخه وګرځید او دلیل ته تسلیم شو او د او سینو رندو مقلدینو غوندې یې ونه ویل چې ددې مطلب دادی او یا هغه دی، هیڅ تأویل او تحریف یې پکښې ونکړ بلکې خپله خبره یې پریښوده.

همدارنګه بل خلاف د صحابه ؤ منځ کښې دا را پیدا شو چې رسول الله صلی الله علیه وسلم چیرته ښخ کړو، ځینو وویل چې مسجد کښې یې ښخوو او ځینو وویل چې خپلو اصحابو سره یې ښخوو، ابوبکر رضی الله عنه وویل:

"إني سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول: ما قبض نبي إلا دفن حیث یقبض".

السیرة النبویة لابن هشام ص٣١٤ ج٤

"ما رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه اوریدلي دي چې: هر نبي چې مړ شو بیا نو هغه ځای کښې ښخ شوی کوم ځای کښې چې د هغه روح قبض شي".

نو کله چې حدیث بیان شو او دلیل پیدا شو نو ټول له خپلې رائي څخه وګرځیدل او حدیث یې ومانه.

د الله تعالی او د هغه د رسول صلی الله علیه وسلم د حکم مقابل کښی د رأیي منل ګمراهي ده

الله تعالی فرمائي :

«وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا»

(الاحزاب - ۳۶)

«او هیڅ یوه مؤمن سړي او مؤمنې ښځې ته دا روا نده چې کله الله او د هغه رسول فیصله وکړي نو هغوی ته دی د خپله ځانه څه اختیار وي او هغه چا چې د الله او د هغه د رسول نافرماني وکړه نو بې شکه ګمراه شو په ښکاره ګمراهۍ سره» .

نو د قرآن او نبوی احادیثو په مقابل کښی بیا د مؤمنانو دا اختیار نشته چې خپله او یا د بل قول او خوښه وړاندې کړي بلکې که دا کار چا وکړه هغه به لوی بد بخته او

اوګمراه وي .

همدا رنګه عوف بن مالك الأشجعي وائي :

« قال رسول الله صلى الله عليه وسلم تفترق امتي على بضع وسبعين فرقة اعظمها فتنة قوم يقيسون الدين برأيهم يحرمون به ما احل الله ويحلون به ما حرم الله » اعلام الموقعين ص٥٣ ج-١

« رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دى : زما امت به په څه دپاسه اويا (٧٠) دلو وويشل شي ، په ټولو کښي دلوى فتني والا به هغه قوم وي چي دين په خپله رايه قياسوي دالله حلال به پري حراموي او الله چي څه حرام کړي هغه به حلالوي » .

رسول الله صلى الله عليه وسلم مخبر صادق دى رښتيا هم هغه څوک چي دخپلي رائې اوخواهش پسي تللى دي ډېر حرام يې حلال کړيدى او ډېر حلال يې حرام کړيدي اودا تحريم اوتحليل په حنفي فقهاؤکښي ډېر زيات دى هرڅه کښي يې له ځانه تقسيم کړيدى چي دا حلال دي اودا حرام دي اودا مکروه دى ، دا فرض دى اودا سنت دي ، دا مستحب دى اودا مباح دي ، حال داچي اکثره داسي وي چي هيڅ دليل پري نوي .

مالك بن مغول وائي چې ما ته شعبي وويل:

«ما حدثوك هؤلاء عن رسول الله صلى الله عليه وسلم فخذ به وما قالوا برأيهم فألقه في الحش».

رواه الدارمي

* دغه خلکو که تاته د رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه حديث بيان کړ نو وائي خله او که په خپله رايه ئې ووېل نو د قضاء حاجت په ځاى (بيت الخلاء) کښې ئې وغورځوه.

ابوبکر رضي الله عنه وائي:

«أي أرض تقلني وأي سماء تظلني إن قلت في آية من كتاب الله برأيي او بما لا أعلم».

اعلام الموقعين ص٥٣ ج-١

* کومه ځمکه به ما بار کړي او کوم اسمان به پر ما سيوري وکړي که ما د الله د کتاب په يو آيت کښې له ځانه خبره وکړه او يا مې داسې څه وويل چې زه پرې نه پوهېږم.

عمر رضي الله عنه وائي:

«السنة ما سنه الله ورسوله صلى الله عليه وسلم لا تجعلوا خطأ الرأي سنة للأمة».

اعلام الموقعين ص٥٤ ج-١

سنت هغه دي چي الله تعالیٰ او د هغه رسول صلی الله علیه وسلم
مونږ ته بیان کړیدی تاسو د نور وخلکو د رأیي خطاء
د امت لپاره سنت اولاره مه جوړ وئ „.

عمر رضی الله عنه وائي:

„اتقوا الرأی فی دینکم„.

اعلام الموقعین ص ٥٥ / ج-١

„تاسو په خپل دین کښي له رأیي څخه ووېرېږئ„.

همدارنګه عمر بن الخطاب رضی الله عنه ویل:

„أصحاب الرأی اعداء السنن اعیتهم الأحادیث ان یحفظوها و تفلتت منهم ان یعوها، واستحیوا حین سئلوا أن یقولوا لا نعلم فعارضوا السنن برأیهم فإیاکم وإیاهم».

اعلام الموقعین ص ٥٥ / ج-١.

„د رأیي خاوندان د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو دښمنان دي دوی د حدیثو یادولو ستړی کړل (یاد یې نه کړل) او دوی ونه ساتل (یاد یې نه کړل) نو ورڅخه وتښتېدل او دا ورته شرم ښکاره شو چي کله ورڅخه پوښتنه وشي او ووایئ چي مونږ نه پوهېږو، نو په خپله رأیه یې د سنتو خلاف وکړل نو تاسو د دغسي خلکو څخه ځان وساتئ„

ریښتیا هم مونږ چې په اوسني عصرکښې ګورو هغه علماء چې دخپل خواهش او د رأيې تابعدار دي داوړ تر شرم اوعار ښکاري چې کله ورته پوښتنه وشي او دوی ووايي چې مونږ نه پوهیږو نو بې علمه فتوی یې خلکو تر ورکړي او زيات خلك یې د الله تعالی د رالیږلي اوغوره شوي دين څخه بل لوري ته روان کړل اوس ورته دا عار ښکاري چې دحق تابعداري وکړي او د صحيح حديث لپاره خپله خبره پريږدي نو دين څخه يې داسې يو شی جوړکړي چې دخپلې غوښتنې اوخپل خواهش تابع یې کړ فضلوا وأضلوا خپله هم ګمراهان شو او نور خلك یې هم بې لارې کړل.

هدارنګه عبدالله بن مسعود رضي الله عنه وويل:

تاسو باندې به ورستی کلونه د مخکنیو نه ډیر بد تر راځي بیا یې وویل چې ستاسو غوره خلك او علماء به له منځه لاړ شي (وفات به شي) بیا یې وويل:

«ثم يحدث قوماً يقيسون الأمور برأيهم فيهدم الإسلام» اعلام الموقعين ص٥٧

«بیا به داسې خلك پیدا شي چې ټول د دين کارونه به په خپله رأيه قیاسوي او اسلام به نړوي».

علی رضی الله عنه وائی:

«لو کان الدین بالرأی لکان اسفل الخف اولی بالمسح من اعلاه وقد رأیت رسول الله صلی الله علیه وسلّم یمسح علی ظاهر خفیه»

رواه ابو داود.

«که دین په رایه او خپله خوښه وای نو د موزی لاندی طرف به د پاس طرف نه د بر د مسحې ور ؤ حال داچې ما رسول الله صلی الله علیه وسلّم لیدلای ؤچې د موزو د پاسه طرف باندې به یې مسحه کوله».

نو علی رضی الله عنه هم په رایې رد کوی. او وائی چې که دین په قیاس او خپله خوښه وای نو زما په نزد به کار دا وه چې مسحه انسان د موزی په لاندینۍ برخه کولای او رسول الله صلی الله علیه وسلّم د موزو د پاسنۍ برخې باندې مسحه کړیده.

نو مونږ یې هم په پاسنۍ برخه کوو او خپله خوښه او قیاس پریږدو.

عبدالله بن عباس رضی الله عنه وائی:

«من قال فی القرآن برأیه فلیتبوأ مقعده من النار»

اعلام الموقعین ص۵۹ ج-۱.

"چاچې په قرآن کښې په خپله خوښه او رأيه خبره وکړه نو ځانته دې د اور نه ځای جوړ کړی".

همدا رنګه نور صحابه کرام رضوان الله عليهم هم د رأيي او قياس رد کوي نومسلمانانو ته دا لازمه ده خصوصاً علماؤ ته چې کله په يوه ديني مسئله کښې ورځنه پوښتنه وشي نوکه د قرآن او حديثو نه ورته د هغه مسئلې په هکله څه معلومات وُد هغې مطابق دې جواب ورکړي او که نه ورته وديی وايئ چې زه نه پوهېږم او ديوه بل عالم څخه پوښتنه وکړه ځکه چې دا عيب ندی چې يو څوک ووايئ زه نه پوهېږم لکن دا يولوی عيب دی چې بې علمه فتوی ورکړي نو ځان هم د هلاکت کندې ته د غورځوي او نور خلک هم ګمراه کړي .

سبحنك اللهم و بحمدك اشهد ان لا اله الا أنت استغفرك وأتوب إليك

○

اتباع الرسول ﷺ

تاليف

أبو عبدالاحد عبدالرحيم مسلم دوست

(بلغة البشتو)

هذه الطبعة

تمت بإشراف المكاتب التعاونية للدعوة والإرشاد

بالبديعة والصناعية الجديدة

اتباع الرسول ﷺ

تاليف

أبو عبدالاحد عبدالرحيم مسلم دوست

(بلغة البشتو)

سنة الطبع ١٤١٩هـ

طبع على نفقة أحد المحسنين
غفر الله له ولوالديه ولجميع المسلمين

The Cooperative Offices for Call & Guidance at Al-Badiah & Industrial Area
Under the Supervision of the Ministry of Islamic Affairs Endowment Guidance & Propagation
P.O. Box: 24932 Riyadh 11456 - K.S.A. (Al-Badiah) Tel.: 4330888 (Four Lines)
(Industrial Area) Tel.: 4303572 - Fax: 4301122